

DOM POLSKI – SIEDZIBA OBN

OŚRODEK BADAŃ NAUKOWYCH
im. Wojciecha Kętrzyńskiego
w Olsztynie

SPRAWOZDANIE
Z
DZIAŁALNOŚCI
2004

OBN w 2004 roku

Organem założycielskim nadzorującym działalność Ośrodka Badań Naukowych pozostaje w dalszym ciągu Ministerstwo Kultury, natomiast działalność statutową Ośrodka dofinansowuje Ministerstwo Nauki i Informatyzacji. W 2004 roku dotacja ministerialna została zwiększona i była nadsyłana rytmicznie. Nie pokrywała ona kosztów działalności Ośrodka. Brakujące środki pozyskał Ośrodek drogą wynajmowania pomieszczeń na drugim piętrze Domu Polskiego. Ośrodek wynajmuje pomieszczenia dla Towarzystwa Ubezpieczeniowego Ergo Hestia S. A., na bardzo korzystnych finansowych warunkach. Dyrektor OBN nie wyraził zgody na weryfikację warunków umowy ani na jej rozwiązanie. Pomieszczenia wynajmuje także Instytut Pamięci Narodowej. Niewielkie środki były uzyskiwane poprzez wynajmowanie sali odczytowej na różnego rodzaju spotkania. Spore kwoty Ośrodek uzyskał ze sprzedaży wydawnictw, zwłaszcza monografii *Olsztyn 1353–2003*.

Przewodniczącym Rady Naukowej Ośrodka pozostaje prof. dr hab. Wojciech Wrzesiński.

Dyrektor Ośrodka dokładał starań w celu utrzymywania dobrej współpracy z władzami samorządowymi, administracją państwową, placówkami naukowymi Olsztyna, instytucjami kultury, towarzystwami naukowymi i Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim.

Tradycyjnie od czasu powstania Towarzystwa Naukowego im. Wojciecha Kętrzyńskiego OBN utrzymuje bardzo dobrą współpracę z Towarzystwem. Towarzystwem kieruje prezes prof. dr hab. Jerzy Suchta i wiceprezes mgr Władysław Ogrodziński. Współpracę normuje podpisana umowa o współpracy, a na co dzień koordynują ją robocze spotkania Dyrektora OBN i wiceprezesa Towarzystwa W. Ogrodzińskiego.

Ośrodek bezpłatnie udostępnia pomieszczenia dla Towarzystwa i zapewnia mu obsługę administracyjną. Dyrektor Ośrodka został wybrany do Zarządu Towarzystwa, podobnie jak pracownicy Ośrodka: dr hab. Grzegorz Białuński, dr Grzegorz Jasiński, sekretarzem został dr Ryszard Tomkiewicz, w Zarządzie zasiada też mgr Tadeusz Baryła. Na czele Komisji Historycznej stoi dr hab. Grzegorz Białuński, księgowość Towarzystwa prowadzi Teresa Tuross. Ośrodek, wspólnie z Towarzystwem Naukowym organizuje sesje naukowe, wydaje wydawnictwa książkowe oraz dwa czasopiisma. Wspólnym przedsięwzięciem jest ustanowiona Nagroda Naukowa im Wojciecha Kętrzyńskiego przyznawana za prace naukowe osobom, które nie ukończyły 35 roku życia.

I nagrodę w wysokości 3 tys. złotych funduje Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, drugą — Ośrodek Badań Naukowych, a trzecią Towarzystwo Naukowe. Ponadto nagrodzona praca jest uwzględniana w planie wydawniczym Ośrodka. W 2005 roku zostanie rozstrzygnięta siódma edycja Nagrody.

Dzięki współpracy OBN i Towarzystwa korzysta całe środowisko humanistyczne Olsztyna i regionu.

W ciągu 2004 roku ożywiła się współpraca Ośrodka z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim, zwłaszcza z Instytutem Historii i Stosunków Międzynarodowych, Instytutem Filologii Polskiej, Instytutem Nauk Politycznych i Wydziałem Nauk Ekonomicznych. W wyniku wspólnych działań pojawiły się sesje naukowe i wydawnictwa książkowe.

Ośrodek włączył się również do organizowanego w Olsztynie XVIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich. Planuje się, iż odbędzie się on we wrześniu 2009 roku.

Znakomicie układała się współpraca z muzeami regionalnymi. Dyrektor Ośrodka został wybrany w 2004 roku członkiem rad Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, Muzeum

Budownictwa Ludowego w Olsztynku i Muzeum Ludowego w Węgorzewie.

Co roku, wspólnie z Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku, organizowana jest sesja naukowa *Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich*. Od roku 2004 Muzeum jest współwydawcą cieszących się dużym zainteresowaniem czytelników materiałów posesyjnych. Organizowana jest już dziesiąta konferencja z tego cyklu. Równie dobrze układa się współpraca z Muzeum Warmii i Mazur, które użyczyło sal do zorganizowania promocji monografii *Olsztyn 1353–2003*. Wspólnym zamiarem jest reaktywowanie wydawnictwa *Rocznik Olsztyński*. Pozytywnie układała się współpraca z Muzeum Ludowym w Węgorzewie. Dyrektor OBN był w składzie komitetu redakcyjnego czasopisma „Studia Angerburgica” wydawanego przez to muzeum. Ośrodek służył również swymi materiałami archiwalnymi w organizowaniu wystaw o Jerzym Helwingu i Kurcie Obitzu.

Od wielu lat dobrze układa się współpraca z Wyższym Seminarium Duchownym „Hosianum” w Olsztynie. OBN wraz z WSD zorganizował sesję naukową w 500 rocznicę urodzin kardynała Stanisława Hozjusza oraz konferencję o kulturotwórczej roli Warmii w czasach nowożytnych. Wspólne działania dotyczą także wydawnictw książkowych.

Tradycyjnie już, OBN współdziałał z Oddziałem Polskiego Towarzystwa Historycznego w Olsztynie. Był współorganizatorem wielu spotkań naukowych, odczytów, udostępniał sale konferencyjne na spotkania PTH. W Domu Polskim odbywała się także Okręgowa Olimpiada Historyczna. Ośrodek fundował nagrody książkowe dla najlepszych olimpijczyków. OBN wspierał działalność koła PTH w Mrągowie. Ośrodek jest również współwydawcą czasopisma „Mrągowskie Studia Humanistyczne” wydawanego przez koło PTH w Mrągowie, a finansowanego na wniosek OBN przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Od kilku lat owocnie rozwija się współpraca z władzami powiatu Lidzbarka Warmińskiego. Przejawem współdziałania są *Dni dziedzictwa Warmii*, konferencje naukowe, spotkania organizowane w ramach tych dni nakierowane są przede wszystkim na nauczycieli historii, języka polskiego. Sprawną organizację tych spotkań zapewnia Krystyna Wojczulanis-Orłowska. Ciągłe aktualna jest kwestia monografii Lidzbarka Warmińskiego, zwłaszcza, że zbliża się 700-lecie założenia tego miasta. OBN bez zapewnienia przez samorząd środków finansowych nie może podjąć się jednak koordynacji prac nad napisaniem monografii i jej wydaniem.

Zainicjowana została również współpraca z władzami Ełku. Dyrektor spotkał się z prezydentem Ełku, a także z kierownictwem Towarzystwa Miłośników Ełku i Mazurskiego Towarzystwa Naukowego. Ośrodek merytorycznie dopomógł w organizacji sesji naukowej *W poszukiwaniu domu i ojczyzny na Mazurach*, które zorganizowało Mazurskie Towarzystwo Naukowe. Istnieje możliwość zorganizowania w Ełku poważnych ogólnopolskich konferencji naukowych pod hasłem „Pogranicza”. Rozmowy z władzami Ełku i przedstawicielami towarzystw dotyczyły także opracowania i wydania monografii Ełku i monografii Mazur Wschodnich. Odpowiednie propozycje, wraz ze wstępnym kosztorysem zostały przesłane władzom starostwa ełckiego i miasta Ełku.

Bardzo konkretne okazały się rozmowy z władzami Iławy. Iława w 2005 roku obchodzić będzie 700-lecie swych dziejów. Dyrektor OBN uczestniczył w rozmowach na temat tych obchodów. Ustalono, że wydawnictwo „Wers” wyda popularną książkę o dziejach Iławy bogato ilustrowaną. Ośrodek będzie organizatorem konferencji naukowej *Iława — 700 lat dziejów*. Konferencja odbędzie się w maju 2005 roku w Iławie i sfinansowana będzie w całości przez władze miasta.

W roku sprawozdawczym dobrze układała się współpraca z Instytutem Pamięci Narodowej. Oddział IPN wynajmował pomieszczenia w Domu Polskim, współorganizował z Ośrodkiem wystawy oraz konferencje naukowe dotyczące najnowszych dziejów Polski. Dyrektor spotkał się z prezesem IPN, prof. Leonem Kieresem, dyrektorem Oddziału IPN w Białymstoku prof. Cezarym Kukło oraz naczelnikiem olsztyńskiego IPN prof. dr hab. Norbertem Kasparkiem. Rozmowy dotyczyły organizowania konferencji naukowych w roku 2005 oraz wspólnych wydawnictw książkowych.

Przejawami współpracy Ośrodka i Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Pojezierze” była konferencja naukowa, pod patronatem prezydenta Olsztyna Czesława Małkowskiego, współdziałanie z Regionalną Komisją Opieki nad Zabytkami.

Ośrodek wspiera również konkurs poezji Marii Zientary Malewskiej, organizowany corocznie w Brąszewie. Nagrody książkowe Ośrodek ufundował także dla Społecznego Komitetu Opieki nad Cmentarzami za prace konkursowe. Szkołom olsztyńskim Ośrodek przekazał książki o historii regionu w formie nagród i darów do bibliotek.

OBN współpracował także z Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Olsztynie, objął patronat nad wykładami z historii powszechnej i historii Polski. Na te spotkania był zapraszany Dyrektor Ośrodka Badań Naukowych.

Bardzo dobrze układała się współpraca z rozgłośnią Polskiego Radia w Olsztynie i telewizją olsztyńską. Radio systematycznie informowało o spotkaniach odbywających się w Ośrodku, promowało wydawnictwa Ośrodka, przeprowadzało wywiady z pracownikami Ośrodka, a także wspierało finansowo niektóre przedsięwzięcia wydawnicze. Podobne zainteresowanie działalnością OBN wykazywała telewizja olsztyńska, obecna na konferencjach naukowych i odczytach. Od kilku lat mniejsze zainteresowanie działalnością OBN wykazywała „Gazeta Olsztyńska”.

Sporo uwagi poświęciła monografii *Olsztyn 1353–2003*, czerpiąc z niej informacje, pomocne przy opracowaniu kalendarium wydarzeń historycznych, jednak inne wydawnictwa nie doczekały się recenzji czy też omówień. Natomiast działalność OBN była systematycznie odnotowywana przez „Gazetę Warmii i Mazur Gazeta Wyborcza”. Historyczne artykuły publikował na łamach tej gazety, pracownik OBN, mgr Marcin Wakar.

Ośrodek Badań Naukowych utrzymywał bardzo dobre kontakty z władzami Olsztyna oraz marszałkiem i wojewodą. Owocną okazała się współpraca z miastem Olsztyn, której patronował prezydent Czesław Małkowski. Nie tylko, że doprowadziła ona do powstania monografii *Olsztyn 1353–2003*, ale do uzyskania zgody powstania drugiego tomu — *Olsztyn 1945–2005. Kultura i nauka*. Dyrektor, wraz z wiceprezesem Towarzystwa Naukowego im. W. Kętrzyńskiego, Władysławem Ogrodzińskim spotykali się regularnie z prezydentem miasta Czesławem Małkowskim oraz z marszałkiem i dyrektorem Departamentu Kultury Urzędu Marszałkowskiego, Bogdanem Pierechodem. Niestety, poza ustaleniem, że pierwszą Nagrodę im Wojciecha Kętrzyńskiego funduje marszałek, inne inicjatywy, w tym dofinansowanie „Komunikatów Mazursko-Warmińskich”, nie znalazły zrozumienia.

Ośrodek utrzymuje od lat dobre kontakty z krajowymi ośrodkami uniwersyteckimi, szczególnie z Instytutem Historii i Archiwistyki UMK we współpracy z którym organizowane są konferencje naukowe *Między Barokiem a Oświeceniem*. W roku 2004 odbyła się szósta tego rodzaju konferencja, sfinansowana przez OBN i Towarzystwo Naukowe im. W. Kętrzyńskiego. Druk materiałów konferencyjnych przyjął OBN.

Na Wydziale Nauk Historycznych UMK realizowane są również przewody habilitacyjne pracowników OBN.

Ożywiły się kontakty z Uniwersytetem Gdańskim. Dobra jest współpraca z konsulatami RP w Kaliningradzie. Konsulat

dostarczał prasę kaliningradzką dla redakcji Biuletynu „Obwód Kaliningradzki”. W ten sposób zbiory OBN weszły w posiadanie numerów prasy kaliningradzkiej, począwszy od 1994 roku. Są to jedyne tak poważne zbiory gazet rosyjskich w Olsztynie. Utrzymywane są kontakty z pracownikami Państwowego Uniwersytetu w Kaliningradzie. Ośrodek podjął się również zorganizowania konferencji z okazji 750-lecia Królewca.

Dział Naukowy

Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego posiada dwie pracownie naukowe — Historyczną i Badań nad Współczesnością. W 2004 roku zatrudnił 11 pracowników naukowych — jednego z tytułem profesora, trzech doktorów habilitowanych, trzech doktorów i czterech magistrów.

Przewód habilitacyjny zakończył na Wydziale Nauk Historycznych UMK w Toruniu dr Grzegorz Jasiński. Mgr Jerzy Kiełbik zakończył pisanie pracy doktorskiej, której obrona przewidziana jest w roku 2005. Zatrudniony został nowy pracownik, mgr Grzegorz Świdorski specjalizujący się w historii średniowiecznej.

Młodzi pracownicy otrzymali granty badawcze w ramach Towarzystwa Naukowego im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Nieograniczony był udział w konferencjach naukowych, a także w kwerendzie poza Olsztynem. Pilnym zadaniem wydaje się wzmocnienie kadrowe Pracowni Badań nad Współczesnością.

Realizacja działalności statutowej OBN opiera się na licznych współpracownikach. Przykładem tego są syntezы historyczne, sesje naukowe, czasopisma i wydawnictwa książkowe. Ośrodek służy całemu humanistycznemu środowisku Olsztyna, a także regionu.

Pracownia Historyczna

W roku sprawozdawczym zatrudniała 10 historyków — jednego z tytułem profesorskim, dwóch doktorów habilitowanych, trzech doktorów i czterech magistrów. Przewód habilitacyjny zakończył dr Grzegorz Jasiński na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Mgr Jerzy Kielbik złożył rozprawę doktorską, której obrona planowana jest w 2005 roku.

Co dwa tygodnie odbywają się w Ośrodku *Olsztyńskie Spotkania Naukowe*. Podczas tych spotkań wyniki badań prezentują pracownicy Ośrodka, pracownicy innych instytucji naukowych Olsztyna, a także naukowcy zapraszani z innych ośrodków uniwersyteckich. Odpowiedzialny za organizację spotkań jest dr hab. Grzegorz Białuński. Współpracuje z nim mgr Marcin Wakar.

Pracownicy Ośrodka mają możliwość publikacji swych badań w formie artykułów w czasopismach naukowych wydawanych przez OBN, w seriach monograficznych oraz poprzez uczestnictwo w sesjach naukowych.

W styczniu 2004 roku ukazała się synteza dziejów Olsztyna *Olsztyn 1353–2003* pod redakcją Stanisława Achremczyka i Władysława Ogrodzińskiego. Publikacja została dofinansowana przez prezydenta Olsztyna Czesława Małkowskiego. Liczy 656 stron i jest bogato ilustrowana. Opracowanie graficzne wykonała pracownia „ElSet” kierowana przez Elżbietę Skórę. Ona też nadzorowała cykl produkcyjny książki. Autorami syntezy są: Stanisław Achremczyk, Jerzy Sikorski, Janusz Jasiński, Wojciech Wrześniński, Bohdan Łukaszewicz, Witold Gieszczyński, Grzegorz Jasiński, Jan Chłosta, Andrzej Kopiczko, Hanna i Adam Mackowiczowie i Jerzy Minakowski.

Jeszcze przed ukazaniem się tej pozycji została zapowiedziana kolejna książka poświęcona Olsztynowi — *Olsztyn*

1945–2005. *Kultura i nauka*. Prezydent miasta zapewnił o dofinansowaniu tej pozycji. Został powołany skład autorski: dr Ryszard Tomkiewicz, dr Jerzy Sikorski, dr Joanna Chłosta-Zielonka, mgr Tadeusz Prusiński, prof. Piotr Obarek, mgr Janusz Lewandowski, prof. dr hab. Bohdan Łukaszewicz, dr Danuta Konieczna, mgr Janusz Cygański, mgr Wiktor Knercer, mgr Iwona Liżewska, mgr Władysław Ogrodziński, dr Jan Chłosta, prof. dr hab. Stanisław Achremczyk, mgr Jerzy Minakowski, mgr Marek Barański, mgr Wojciech Ogrodziński. Redakcję naukową przyjęli Stanisław Achremczyk i Władysław Ogrodziński.

Z inicjatywy Dyrektora Ośrodka, na Wydziale Biologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego odbyło się spotkanie poświęcone monografii środowiska przyrodniczego Olsztyna. Spotkanie, z udziałem bardzo licznych naukowców, zakończyło się wyznaczeniem redaktorów odpowiedzialnych za monografię, którzy mają sporządzić konspekt wydawnictwa i utworzyć zespół autorski do opracowania poszczególnych zagadnień.

Jednocześnie podjęte zostały rozmowy z dr Jerzym Sikorskim dotyczące wydania kolejnej książki poświęconej Olsztynowi — *Rozwój przestrzenny Olsztyna*.

Pracownia Historii była współorganizatorem wielu konferencji naukowych, w tym dwóch odbywających się cyklicznie.

Po raz szósty odbyła się konferencja *Między Barokiem a Oświeceniem*, zorganizowana wspólnie z Towarzystwem Naukowym im. W. Kętrzyńskiego oraz Instytutem Historii i Archiwistyki UMK. Ośrodek wziął na siebie główny ciężar finansowania sesji.

W Olsztynku odbyła się IX konferencja z cyklu *Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich*. Konferencja współorganizowana jest przez Towarzystwo Naukowe im. W. Kętrzyńskiego oraz Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku.

W druku jest tom materiałów z tej konferencji. Jednocześnie zostały podjęte prace organizacyjne nad X konferencją poświęconą tematowi *Ziemie pruskie w oczach Polaków i cudzoziemców*.

Pracownia Historyczna

Prace indywidualne

Prof. dr hab. Stanisław Achremczyk

Realizował dwa tematy: *Warmiacy — społeczność XVI–XX wiek; Dziedzictwo kulturowe Warmii i Mazur; Warmia w granicach Rzeczypospolitej 1466–1772.*

Publikacje

– Olsztyn w latach 1466–1772 w: *Olsztyn 1353–2003*, pod. red. S. Achremczyka, W. Ogrodzińskiego, Olsztyn 2003, s. 74–145,

– Mieszkańcy Warmii wobec wojen i niepokoїв w XVII wieku w: *Między Barokiem a Oświeceniem. Wojny i niepokoje czasów saskich*, pod. red. S. Achremczyka, K. Stasiewicz, Olsztyn 2004, s. 14–19,

– Kazimierz Zawadzki — polityk, pisarz, kłótniwy sąsiad, w: *Między Barokiem a Oświeceniem. Sarmacki konterfekt*, pod red. S. Achremczyka, Olsztyn 2002, s. 121–129,

– *Braniewo i jego mieszkańcy w czasach nowożytnych*, „Studia Warmińskie”, T. XL, 2003, s. 395–406,

– Krajobraz historyczny Warmii i Mazur w: *Rewitalizacja obszarów wiejskich Warmii i Mazur*, pod. red. R. Cymermana, Olsztyn 2004,

– Dziedzictwo kulturowe Warmii, w: *Dni Dziedzictwa Warmii (III) Tożsamość regionalna w zjednoczonej Europie*, Lidzbark Warmiński 2004, s. 1–5,

– Mazury — ojczyste strony Emila von Behringa, w: *Emil von Behring — wielki człowiek z małych Ławic*, Iława 2004, s. 25–32,

W druku: *Iława 1305–2005. Dzieje miasta*; Przygotowano do druku *Opowiadania Historyczne* (zbiór artykułów dotyczących historii Warmii i Mazur); W opracowaniu trzecie wydanie, poszerzone, zmienione *Historii Warmii i Mazur*; W przygotowaniu do druku *Wydział Nauki o Żywności UWM — 60 lat działalności*.

Redakcje naukowe:

Olsztyn 1353–2003, Olsztyn 2003 (wspólnie z W. Ogrodzińskim),

Między Barokiem a Oświeceniem. Wojny i niepokoje czasów saskich, Olsztyn 2004 (wspólnie z K. Stasiewicz),

Między Barokiem a Oświeceniem. Sarmacki konterfekt, Olsztyn 2002.

Udział w sesjach naukowych:

– Wobec dziedzictwa kulturowego Warmii i Mazur, *O miejsce w Europie ojczyzn*, Olsztyn 22 IV 2004

– Działania wojenne w 1914 roku w Prusach Wschodnich, *Ks. Wojciech Rogaczewski (1888–1944). W 60. rocznicę jego śmierci*, Kętrzyn 23 IV 2004,

– Myśl uniwersytecka na Warmii i Mazurach, *Stanisław Hozjusz 1505–1579. W 600. rocznicę urodzin*, Olsztyn 20 V 2004,

– Krajobraz historyczny Warmii i Mazur, *Rewitalizacja obszarów wiejskich Warmii i Mazur*, Olsztyn 7. VI. 2004,

– Dziedzictwo kulturowe i historyczne Warmii, *Dni dziedzictwa Warmii (III). Tożsamość regionalna w zjednoczonej Europie*, Lidzbark Warmiński 20 VIII 2004,

– Jana Drewsa dystrakcje dla podróżujących, *Między Barokiem a Oświeceniem. Edukacja, wykształcenie, wiedza*, Perkoz 23–25 IX 2004,

– Wobec dziedzictwa kulturowego, *Osadnictwo Kurpiów i Kresowian na Warmii i Mazurach po II wojnie światowej*, Szczytno 25 IX 2004,

– Autobiografia profesora Karola Górskiego, *Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich. Krzewienie wiedzy*, Olsztyn 14 X 2004,

– Mazury i Mazurzy, *W poszukiwaniu domu i Ojczyzny na Mazurach*, Ełk 16 X 2004,

– Mazury ojczyste strony Emila von Behringa, *Wielki człowiek z małych Ławic. W 150 rocznicę urodzin Emila Behringa*, Iława 22 X 2004,

– Mecenat Warmiński, *Dziedzictwo kulturowe ziem nadbałtyckich. Kulturotwórcze znaczenie Warmii w epoce nowożytnej*, Olsztyn 26 X 2004,

– Środowisko przyrodnicze Olsztyna w dziejach, *Fauna i flora Olsztyna — dyskusja nad ewolucją krajobrazów kulturowych*, Olsztyn 25 XI 2004,

Organizator cyklicznych konferencji: *Między Barokiem a Oświeceniem* i *Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich*.

Członek: Komisji Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk, Zarządu Towarzystwa Naukowego im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Polskiego Towarzystwa Czytelniczego Oddział w Olsztynie, Polskiego Towarzystwa Historycznego, Olsztyńskiego Forum Naukowego, członek komitetu redakcyjnego czasopism: *Studia Angerburgica*, *Humanistyczne Studia Mrągowskie*, *Echa Przeszłości*, *Forum Teologiczne*,

członek Rady Muzeum Warmii i Mazur, Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku, Muzeum Budownictwa Ludowego w Węgorzewie.

dr hab. Grzegorz Białuński

Temat badawczy: *Geneza i dzieje miasteczek mazurskich w XVIII wieku.*

Zaawansowanie pracy nad tematem:

Temat jest ciągle na etapie kwerendy bibliotecznej i archiwalnej. Opracowywano dalszą część literatury oraz mikrofilmy z dokumentami archiwalnymi.

Prace naukowo-organizacyjne (inne tematy badawcze).

1. Ukończono i złożono do druku pracę o dziejach prusko-niemiecko-polskiej rodziny rycerskiej w Prusach Krzyżackich von Pfeilsdorf-Pilewscy pt. *Ród Prusa Kleca* (ukazała się wersja popularna tej pracy).

2. W opracowaniu jest rozprawa *Przeobrażenia osadniczo-społeczne południowo-wschodnich Prus Książęcych od 1568 r. do początku XVIII w.*, która jest efektem zakończonego już grantu KBN, jako trzecia część tematu *Przemiany społeczno-ludnościowe na Mazurach wschodnich do początku XVIII w.*

3. Rozpoczęto kwerendę zespołów archiwalnych w kraju i za granicą do tematu *Osadnictwo w Prusach Krzyżackich i Książęcych*. Dzięki stypendium Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej odbyto dwumiesięczną kwerendę w archiwum w Berlinie.

4. W ramach zadania badawczego sfinansowanego przez Towarzystwo Naukowe im. W. Kętrzyńskiego przygotowano elektroniczną wersję pracy W. Kętrzyńskiego *O ludności*

polskiej w Prusiech niegdyś krzyżackich (Lwów 1882), którą uzupełniono o indeks (sporządzony przez dr J. Sikorskiego). Będzie ona dostępna w bibliotece OBN-u. Złożono również wnioski o grant do Ministerstwa Nauki o wydanie krytyczne tej pracy (wspólnie z Grzegorzem Jasińskim).

Prace opublikowane

Artykuły:

1. *Podziały administracyjne Sambii w czasach księcia Albrechta (1525–1568)*, w: *Prusy i Inflanty między średniowieczem a nowożytnością. Państwo — społeczeństwo — kultura*, red. B. Dybaś, D. Makilla, Toruń 2003 [druk 2004], s. 73–79,

2. *Powstanie chłopskie w Prusach Książęcych w 1525 roku*, „*Masovia*”, t. 6/2003 [druk 2004], s. 27–34,

3. *Siedlungsgeschichte in Masuren bis zum 18. Jahrhundert*, „*Acta Borussica. Beiträge zur ost- und westpreußischen Landeskunde 1997–1998*”, Bd. VI, 2003 [druk 2004], s. 155–167,

4. *Pruskie związki terytorialno-osadnicze w dorzeczu środkowej Łyny w XIII wieku*, *KMW*, 2004, nr 1, s. 3–17,

5. *Materiały do przebiegu epidemii dżumy w starostwie węgoborskim w latach 1709–1711*, „*Studia Angerburgica*”, t. 8, 2003–2004, s. 66–71,

6. *Pomiary wielkości wsi i dóbr w starostwie piskim w 1598 roku*, „*Znad Pisy*”, nr 12, 2003 [druk 2004], s. 11–13,

7. *Czy Prusy Książęce były krajem tolerancyjnym? Przypadek braci czeskich*, *KMW*, 2004, nr 2, s. 131–145,

8. *Pilewscy. Saga ostatniego rodu wielkich Prusów*, praca zbiorowa pod red. Sławomira Klec-Pilewskiego, Warszawa 2004, s. 10–87, 171–174 [autorstwo wstępu, rozdz. I–VIII i tablic genealogicznych]

Recenzje:

9. rec. E. Kowalczyk, *Dzieje granicy mazowiecko-krzyżackiej (między Drwęcą a Pisą)*, Warszawa 2003, KMW, 2004, nr, s. 240–243.

Prace redakcyjne:

10. *Masovia. Pismo poświęcone dziejom Mazur*, t. 6, 2003 [druk 2004]; ss. 224.

11. *Feste Boyen. Pismo Towarzystwa Miłośników Twierdzy Boyen*, z. 4, 2004, ss. 77.

12. M. Toeppen, *Historia okręgu i miasta Olsztynka*, Dąbrówno 2004, przełożyła M. Sacha, opracowali i wstępem poprzedzili G. Białuński i G. Jasiński, ss. 142.

Sesje naukowe, odczyty

1. *Okoliczności zmiany nazwy miasta Łuczany na Giżycko w 1946 r.*, referat na sesji popularno-naukowej poświęconej Gustawowi Gizewiuszowi, OBN w Olsztynie, Stowarzyszenie „Wspólnota Mazurska” w Giżycku, Giżycko 4 marca 2004,

2. *Stowarzyszenie „Wspólnota Mazurska” i Towarzystwo Miłośników Twierdzy Boyen — zaczątki nowej tożsamości na Mazurach?*, referat na polsko-niemieckim seminarium „*Das Vergangene ist nicht tot*” / „*Przeszłe nie umarło*”. *Lokalne i regionalne inicjatywy polsko-niemieckiego pojednania*, Academia Baltica, Malente 9–21 marca 2004,

3. *Czy Prusy Księżęce były państwem tolerancyjnym? Przypadek braci czeskich*, odczyt w OBN-ie, Olsztyn 25 marca 2004,

4. *Ośrodki historyczne zajmujące się historią regionalną*, referat na konferencji *Edukacja regionalna w szkołach*, Towarzystwo Miłośników Twierdzy Boyen w Giżycku, 23 czerwca 2004,

5. *Dzieje Prusów w świetle badań historycznych*, referat na konferencji *Colloquia Baltica*, OBN, Stowarzyszenie Miłośników Historii i Kultury Prusów „PRUTHENIA”, Olsztyn 23–25 września 2004,

6. *Uwagi o przywileju lokacyjnym Mrągowo z 1444 r.*, odczyt, Mrągowo 10 listopada 2004.

Inne prace (popularyzacja, upowszechniania, poza OBN).

1. Kierowanie Archiwum Mazurskim w Giżycku (placówka naukowo-kulturalna przy Stowarzyszeniu Wspólnota Mazurska) — prowadzi działalność wydawniczą, popularyzatorską i dokumentującą przeszłość oraz współczesne przemiany na Mazurach.

2. Zorganizowanie ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. „*Wędrujące pogranicze*”. *Migracje na ziemiach pruskich w okresie starożytnym i wczesnym średniowieczu*, TN w Olsztynie i OBN, Olsztyn, 3 grudnia 2004 r.

3. Współorganizowanie międzynarodowego seminarium naukowego *Colloquia Baltica*, OBN, Stowarzyszenie Miłośników Historii i Kultury Prusów „PRUTHENIA”, Olsztyn 23–25 września 2004.

4. Organizacja i prowadzenie cyklu: *Olsztyńskie Spotkania Naukowe*, TN i OBN Olsztyn, w 2004 r. Zorganizowano 9 spotkań z naukowcami z Olsztyna i kraju.

5. Organizacja i prowadzenie cyklu: *Naukowe Spotkania na Twierdzy Boyen*, Towarzystwo Miłośników Twierdzy Boyen w Giżycku, w 2004 r. Zorganizowano 5 spotkań.

Przynależność do stowarzyszeń historycznych i naukowych

1. Polskie Towarzystwo Historyczne,
2. Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, członek zarządu, wiceprzewodniczący Komisji Historycznej,
3. Verein für Familienforschung für Ost- und Westpreussen, Hamburg,
4. Augustowsko-Suwalskie Towarzystwo Naukowe.

dr Danuta Bogdan

1. **Realizowała tematy:** *Samorząd warmiński; Sejmik warmiński; Polskie wpływy kulturalne w Królewcu XVI-XVIII wieku; Spisy urzędników warmińskich XVI-XVIII w.*

2. Praca nad monografią „Królewiec miastem uniwersyteckim w XVI-XVII w.”: Rozdział I: Socjotopografia Królewca w XVI-XVIII w.

3. Referat na sesji *Między Barokiem a Oświeceniem. Edukacja, wykształcenie, wiedza 23–25 IX 2004* — „Próby zdyscyplinowania studentów Uniwersytetu Królewieckiego w XVI-XVIII w.”

4. Referat na konferencji z cyklu *Dziedzictwo kulturowe ziem nadbałtyckich. Kulturotwórcze znaczenie Warmii w epoce nowożytnej* — „Testamenty szlacheckie i mieszczańskie jako przejaw kultury prawnej Warmii w XVII w.”

5. Praca nad artykułem *Testament warmińskiego wójta krajowego Krzysztofa Plaffa z początku XVI w.*

dr Grzegorz Jasiński

Realizował tematy: *Marcin Gerss — życie i działalność; Słownik pastorów mazurskich w XIX wieku.*

Publikacje:

1. Max Toeppen, *Historia okręgu i miasta Olsztynka*, tłum. Magdalena Sacha, wstęp i opracowanie Grzegorz Białuński, Grzegorz Jasiński, Dąbrówno 2004, ss. 143, il.

2. Gdzie leżała Ostróda? O świadomości terytorialnej i narodowej ludności mazurskiej w XIX w., w: *Szkice z dziejów Ostródy i okolic*, pod red. Ryszarda Sajkowskiego, Ostróda 2003 [druk: 2004], s. 119–131.

3. *Die Anfänge der Gemeinschaftsbewegung in Masuren: Die Gruppe der „Heiligen“ (Kreis Ortelsburg) um die Wende vom 18. Zum 19. Jahrhundert*, Beiträge zur ostdeutschen Kirchengeschichte, Folge 6: *Der Pietismus und seine Nachwirkungen im östlichen Europa*, herausgegeben von Peter Maser, Dietrich Meyer und Christian-Erddmann Schott, Münster 2004, s. 11–24.

4. *Die evangelischen Geistlichen in Masuren im 19. Jahrhundert*, „Acta Borussica. Beiträge zur ost- und westpreußischen Landeskunde 1997–1998”, Bd. VI: *Deutsch-slawische Wechselbeziehungen*, 2003, s. 197–208 [druk: 2004].

5. Gottfried Schulz, *Kwarantanna Dłutowska oraz znajdujący się w jej pobliżu grobowiec [...] Dybiczka Zabalkańskiego*, tłum. Dittmar Serafin, wstęp i opracowanie Grzegorz Jasiński, „Znad Pisy”, 2003, nr 12 [druk: 2004], s. 51–65.

Członkostwo w towarzystwach naukowych i regionalnych:
Polskie Towarzystwo Historyczne, Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego.

Prof. dr hab. Bohdan Łukaszewicz

Sekretarz redakcji: W okresie styczeń — grudzień 2004 r. ukazały się trzy zeszyty kwartalnika „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” o łącznej objętości 42,9 ark. wyd.:

Nr 4 (242) o objętości 18,0 ark. wyd.,

Nr 1 (243) o objętości 10,8 ark. wyd.,

Nr 2 (244) o objętości 14,1 ark. wyd.,

Trwają prace nad numerem 3 (245) o około 11 ark. wyd. — do druku podpisany zostanie z końcem grudnia 2004. Ostatni, czwarty numer kwartalnika nie został jak dotąd zamknięty.

Realizowany problem badawczy:

Funkcjonowanie systemu stalinowskiego na Warmii i Mazurach
Prace złożone do druku: *Zbrojne podziemie polityczne na Warmii i Mazurach w latach 1945–1950*

Udział w sesjach, konferencjach, sympozjach: *Wojskowy wymiar sprawiedliwości w systemie represji stalinowskich 1944–1955*, konferencja naukowa zorganizowana 15–16 stycznia 2004 r. przez m. in. Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Instytut Pamięci Narodowej — Delegatura w Olsztynie, Archiwum Państwowe w Olsztynie

Działalność inna:

Recenzent w przewodzie doktorskim mgr Grzegorza Wali-góry, *Ruch obrony Praw Człowieka i Obywatela w Polsce 1977–198*. Obrona 18 lutego 2004.

Sekretarz Komitetu Okręgowego Olimpiady Historycznej (do czerwca 2004)

Członek Dwustronnej Polsko-Litewskiej Komisji ds. Problemów Nauczania Historii.

dr Ryszard Tomkiewicz

Realizował tematy: *Spółczesność Olsztyna 1945–1956; Elita władzy Warmii i Mazur 1945–1989*.

W minionym roku zakończył kwerendę archiwalną i napisał zarys historii powiatu szczycieńskiego w latach 1945–1989, mającej stanowić część monografii tego powiatu. Ostatecznie złożył do druku ponad osiem arkuszy tekstu. Dotyczy on m.in. osadnictwa, zniszczeń i odbudowy, życia politycznego, administracji, wymiaru sprawiedliwości,

organizacji służby zdrowia, rozwoju handlu i rzemiosła oraz infrastruktury, rozkwitu oświaty, życia kulturalnego, jak również turystyki.

Przeprowadził kwerendę archiwalną i rozpoczął pracę nad tekstem: *Spoleczność Olsztyna. 1945–2005*, przeznaczonym do pracy zbiorowej: *Olsztyn. Kultura i nauka. 1945–2005*.

Jednocześnie gromadzi materiały związane z elitami władzy w województwie olsztyńskim w pierwszym powojennym dziesięcioleciu. Ponadto przygotowuje tekst na temat obchodów 1000-lecia Państwa Polskiego w województwie.

Publikacje:

– *Życie codzienne mieszkańców powojennego Olsztyna. 1945–1956*, Olsztyn 2003 (wyd. 2004), s. 402.

– *Codziennosc zapamiętana. Warmia i Mazury we wspomnieniach*, red. Hans-Jurgen Karp, Robert Traba, przekład tekstów niemieckich Jolanta Pawłowska, Olsztyn–Warszawa 2004, wyd. Wspólnota Kulturowa Borussia, Instytut Studiów Politycznych PAN, Komunikaty Mazursko-Warmińskie 2004, nr 1, s. 116–119.

Złożone do druku:

- *Zarys dziejów powiatu szczycieńskiego. 1945–1989* [8,3 ark.],
- *Działalność Komisji Ustalania Nazw Miejscowych i Obiektów Fizjograficznych na terenie Warmii I Mazur*, [tekst do pracy zbiorowej z zakresu onomastyki],
- *Obecność żołnierzy w powojennym Olsztynie* [artykuł złożony do pracy zbiorowej].

Odczyt:

Olsztyńska Delegatura Komisji Specjalnej do walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym, odczyt w czasie sesji:

Warmia i Mazury w latach Stalinizmu, Olsztyn, Archiwum Państwowe, 15–16 stycznia 2004 r.

- Udział w jury Olimpiady Historycznej.
- Sekretarz Komisji Rewizyjnej Olsztyńskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego.
- Uczestnictwo w pracach administracyjnych związanych z działalnością Zarządu Towarzystwa Naukowego im. W. Kętrzyńskiego.
- Udział w spotkaniach Forum i Rady Organizacji Pozarządowych Miasta Olsztyna oraz w szkoleniu dotyczącym pozyskiwania funduszy w ramach Małych Projektów Infrastrukturalnych

mgr Jerzy Kielbik

W roku 2004 kontynuował pracę nad tematem zatytułowanym *Miasta warmińskie w latach 1466–1772*. W tym celu przeprowadził kwerendę archiwalną w Archiwum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie (AAWO) oraz w Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz w Berlin–Dahlem (GStA PK). Uzupełniana była ona o wyniki poszukiwań bibliotecznych w zbiorach olsztyńskich, toruńskich i wrocławskich. Działania te zaowocowały powstaniem maszynopisu dysertacji naukowej.

W roku 2004 główny nacisk kwerendy archiwalnej położony został na źródła ilustrujące dzieje gospodarki miast warmińskich oraz jej powiązań z Prusami Książęcymi, było to związane z realizacją zadania badawczego w ramach Towarzystwa Naukowego im. W. Kętrzyńskiego — *Gospodarka*

miast warmińskich w latach 1466–1772. W tym celu przebadana została korespondencja zawarta w GStA PK, XX Hauptabteilung: Staatsarchiv Königsberg, w dwóch zbiorach: Ostpreussische Folianten i Herzogliches Briefarchiv.

Publikacje:

Olsztyn w latach 1918–1939. Życie miasta i jego mieszkańców w świetle doniesień „Gazety Olsztyńskiej”, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, 2003 (druk 2004), nr 4, ss. 515–530;

Znaczenie kultury i nauki we współpracy polsko-kaliningradzkiej. Sprawozdanie z sympozjum, Komunikaty Warmińsko-Mazurskie, 2004, nr 2, ss. 255–257;

Olsztyńskie obchody świąt i uroczystości rocznicowych w świetle doniesień „Gazety Olsztyńskiej” z lat 1918–1939.

Udział w konferencjach naukowych z referatem:

Władze miast warmińskich i ich wykształcenie w XVI–XVIII wieku — referat na VI olsztyńskiej konferencji Między barokiem a oświeceniem. Edukacja, wykształcenie, wiedza 23–25 września 2004 roku.

Udział w organizacji konferencji:

Sekretarz dziewiątej olsztyńskiej sesji Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich, 10 października 2004 roku.

Odczyty:

Siedemnastowieczny wilkierz Reszla jako źródło regulacji życia mieszkańców miasta, odczyt wygłoszony podczas Olsztyńskich Spotkań Naukowych organizowanych w Ośrodku Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego przez dr hab. Grzegorza Białuńskiego w dniu 29 listopada 2004 roku.

Członkostwo w towarzystwach naukowych:

Członek Towarzystwa Naukowego im. Wojciecha Kętrzyńskiego, członek PTH.

mgr Małgorzata Sztąberska

Temat rozprawy: *Prusy Wschodnie w świadomości społeczeństwa zaboru rosyjskiego w latach 1865–1914.*

– realizacja projektu badawczego „Warszawskie” spojrzenie na XIX-wieczne ziemie wschodniopruskie. *Prusy Wschodnie w publicystyce warszawskiej II połowy XIX wieku i początków wieku XX.*

– kwerenda bibliograficzna i prasowa w Bibliotece Narodowej i Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego (Kurier Warszawski 1846–1848, 1870–1871, Gazeta Warszawska 1871, Kurier Codzienny 1865–1871, Słowo 1882–1883, Gazeta Polska 1870, Ateneum 1876–1878, Wędrowiec 1863–1881),

– kwerenda bibliograficzna w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu,

– X sesja naukowa z cyklu *Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich. Krzewienie wiedzy*, Olsztynek, 10. 10. 2004 r., referat „Juliusz Jan Ossowski (1855–1882) i jego etnograficzno-historyczne zainteresowania Prusami Wschodnimi”,

– kwerenda biblioteczna (bibliograficzna), Biblioteka Narodowa w Warszawie, Zakład Dokumentacji Księgoznawczej,

– kwerenda prasowa, Dział Mikrofilmów Biblioteki Narodowej (Wędrowiec 1881–1884, Wisła 1889–1890, Tygodnik Ilustrowany 1867–1871, 1881–1899, 1907),

– w przygotowaniu: seria artykułów *Życie mieszkańców Prus Wschodnich w świetle prasy warszawskiej II połowy XIX wieku*,

– sprawozdanie z sesji *Między barokiem a oświeceniem. Edukacja, wykształcenie, wiedza*. KMW, 2004, nr 4.

Inne:

- pomoc w organizacji konferencji *Między barokiem a oświeceniem*, Waszeta, 23–25. 09. 2004 r.,
- uczestnictwo w jubileuszu 70-tych urodzin prof. Wojciecha Wrzesińskiego, Wrocław, 26. 10. 2004 r.,
- zastępstwo w sekretariacie 1–15. 10. 2004.

mgr Grzegorz Świdorski

– **Temat badawczy** *Zamki biskupie i kapitulne na Warmii w XIII–XVIII wieku jako ośrodki administracji i obrony*, ustalono konspekt pracy doktoranckiej, opiekun naukowy ks. prof. dr hab. Alojzy Szorc.

– odczyt w ramach Olsztyńskich Spotkań Naukowych odbyty 21 października — *Zmiany w przynależności państwowo-administracyjnej zachodniej części Galandii w latach 1253–1374*.

– artykuł *Zmiany w przynależności państwowo-administracyjnej zachodniej części Galandii w latach 1253–1374* — druk w 7 tomie czasopisma „Masovia”.

mgr Marcin Wakar

Temat badawczy: *Działalność Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego Pojezierze w latach 1956–1989*.

Promotor prof. dr hab. Bronisław Gołębiowski z Uniwersytetu Warszawskiego.

Kwerenda archiwalna:

– Olsztyńskie Archiwum Państwowe, akta Wydziału Propagandy KW PZPR

– Archiwum Akt Nowych, archiwalia Wydziału Propagandy KC PZPR, RSW *Prasy*, Gabinetu Ministra Kultury (wszystkie z lat 1955–1957).

Publikacje:

– Olsztyn 650-lat. Zanim powstało miasto. Sprawozdanie z sesji naukowej. Komunikaty Mazursko-Warmińskie 2003 nr 4, s. 615–617.

– W dwusetną rocznicę śmierci Johanna Gottfrieda Herdera. Sprawozdanie z sesji. Komunikaty Mazursko-Warmińskie 2004 nr 2, s. 259–263.

– Wielowiekowa tradycja (szkic historyczny na temat polskich tradycji kalendarzowych w dawnych Prusach). *Kalendarz Olsztyna 2004*, s. 258–261.

Teksty oddane do druku:

– Popaździernikowe przebudzenie ruchu regionalnego w Olsztynie i powstanie Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Pojezierze”. — do Komunikatów Mazursko-Warmińskich.

Referaty:

– W ramach *Olsztyńskich Spotkań Naukowych* wygłosił referat pt. „O nowy kształt socjalistycznej kultury? Jak powstało SSK Pojezierze.”

Popularyzacja historii:

Na łamach olsztyńskiego dodatku „Gazety Wyborczej” zamieścił krótkie szkice historyczne:

– *Ślady po szturmie. Co pozostało do dziś?*. „Gazeta Wyborcza” nr 19 z 23 stycznia 2004 r., s. 6. (Tekst traktujący o zdobyciu Olsztyna przez Armię Czerwoną w styczniu 1945 r.)

– *Bracia Czescy w Prusach*. „Gazeta Wyborcza” nr 70 z 23 marca 2004 r., s. 2 (Tekst mówiący o zainicjowanym przez

OBN cyklu *Olsztyńskich Spotkań Naukowych* i inauguracyjnym referacie dr hab. Grzegorza Białuńskiego. Kolejne Spotkania zapowiadałem na łamach G W w formie krótkich notatek)

– *Immanuel Kant*. „Gazeta Wyborcza”, nr 95 z 22 kwietnia 2004 r., s. 2 (Jubileuszowe przypomnienie sylwetki filozofa w kontekście jego paroletniego pobytu na Mazurach.)

– „Stare Miasto za murami”. „Gazeta Wyborcza”, nr 135 z 11 czerwca 2004 r., s. 1 (Szkic opisujący lokalizację i charakter obronny dawnych murów miejskich w Olsztynie. Tekst ukazał się w powiązaniu z artykułem red. Czyżło, opisującym postulaty rekonstrukcji północno-wschodniej flanki obwarowań).

– *Gazownia w zakolu Łyny*. „Gazeta Wyborcza”, nr 165 z 16 lipca 2004 r., s. 2 (Tekst przypominający historię olsztyńskiej gazowni).

– *Początek i koniec*. „Gazeta Wyborcza”, nr 205 z 1 września 2004 r., s. 5 (Tekst opisujący wybuch II Wojny Światowej i jej echa w ówczesnym Olsztynie. Losy ludności żydowskiej i polskiej w ich własnych relacjach).

Inne:

– współorganizacja Olsztyńskich Spotkań Naukowych, będąc odpowiedzialnym za ich stronę techniczną,

– udział w inwentaryzacji magazynu wydawnictwa OBN,

– pomoc w bibliotece OBN w trakcie cotygodniowych dyżurów,

– projekt badawczy pt. „*Panorama Północy — pismo Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego Pojezierze*. Geneza, założenia programowe, organizacja, zasięg oddziaływania, i wpływ pisma na życie społeczno-kulturalne.” Na jego podstawie starania o grant przydzielany przez Komitet Badań Naukowych.

Pracownia Badań nad Współczesnością

Pracownia jednoosobowa z dr hab. Bożeną Domagałą na czele, której działalność oparta jest na współpracownikach. W roku 2004 zostały nawiązane kontakty z Wydziałem Nauk Ekonomicznych UWM w celu realizacji monografii *Warmia i Mazury — 15 lat przemian gospodarczych*. Przewidywane jest zorganizowanie konferencji naukowej oraz wydanie monografii. Niezbędne jest kadrowe wzmocnienie pracowni.

Dr hab. Bożena Domagała

Realizowane tematy: *Ukraiński ruch narodowy w Polsce północnej; Warmia i Mazury — kształtowanie się świadomości i tożsamości regionalnej.*

Publikacje:

– *Lokalny wymiar polityki*, „Borussia” 2004 n. 33/34 ss. 215–221,

– *Paradox of Memory. Polish–German Relations in the Opinion of Local Press Editors in Warmia and Masuria*, w: „Literatur, Grenzen, Erinnerungsräume. Erkundungen des deutsch-polnisch-baltischen Ostseeraums als einer Literaturlandschaft”, Würzburg 2004 ss. 181–189.

Udział w sesjach:

– Szkoła przykładem — przykład szkoły, Górowo Iławskie 24.06. 2004 referat: *Rozważania o stereotypie Ukraińca w Polsce* (oddany do druku), Olsztyn...

– Wobec dziedzictwa kulturowego Warmii i Mazur, referat: *Mniejszości etniczne i narodowe na Warmii i Mazurach* (oddane do druku),

– Udział w panelu: *Wielokulturowość w dobie globalizacji i integracji*, Olsztyn 28.12. 2004.

Złożono projekt grantu badawczego dotyczącego procesów asymilacji wśród mniejszości ukraińskiej na Warmii i Mazurach.

Członkostwo w Polskim Towarzystwie Socjologicznym i Towarzystwie Naukowym im. W. Kętrzyńskiego.

Konferencje naukowe Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie w 2004 roku

**Konferencja naukowa *O miejsce w Europie ojczyzn*,
22 kwietnia 2004 r.**

Organizatorzy: Ośrodek Badań Naukowych oraz Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Pojezierze”

Program:

Otwarcie i występ Chóru „Moderato” pod kierownictwem Władysława Jarmołowicza,

– prof. dr hab. Andrzej Tyszka, *Rozważania nad mapą kulturalną Polski* (Warszawa),

– prof. dr hab. Stanisław Achremczyk, *Wobec dziedzictwa kulturowego Warmii i Mazur* (Olsztyn),

– mgr Władysław Ogrodziński, *Obowiązki kultury wobec regionu* (Olsztyn),

– Erwin Kruk, *Czy ocalić Kłobuka* (Olsztyn),

- dr Jan Chłosta, *Tożsamość regionu w literaturze* (Olsztyn),
- dr hab. Bożena Domagała, *Problemy etniczne i narodowościowe na Warmii i Mazurach* (Olsztyn),
- prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski, *Rola Polski w północnym i wschodnim wymiarze polityki Unii Europejskiej* (Olsztyn).

Międzynarodowa konferencja naukowa *Dziedzictwo Polsko-Ukraińskie*, 26–29 kwietnia 2004 r.

Organizatorzy: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Związek Ukraińców w Polsce, Stowarzyszenie Teatr Wiejski *Węgajty*.

Program

26 kwietnia, poniedziałek
godz. 12⁰⁰ — konferencja prasowa, Dziekanat Wydziału Humanistycznego, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

27 kwietnia, wtorek, godz. 9³⁰–10⁰⁰, rozpoczęcie konferencji
11³⁰ sesja plenarna

Pogranicze polsko-ukraińskie jako obszar dialogu kultury europejskiej

– prof. dr hab. Włodzimierz Mokry (UJ), *Dylematy wielojęzycznych pisarzy ukraińskich XVI–XX wieku. Od twórczej asymilacji i otwartości ekumenicznej do utraty tożsamości*,

– prof. dr hab. Bazyli Białokozowicz (UWM), *Bizancjum a Zachód. Europejska jedność kultury bizantyjskiej i zachodniej*,

– prof. dr hab. Teresa Chynczewska-Hennel (PAN Warszawa), *Czy historycy uporali się z „teorią przesunięć”?*

– prof. dr hab. Stefan Kozak (UW), *Dialog kulturowy na pograniczu*,

– prof. dr hab. Andrzej Staniszewski (UWM), *Problematyka ukraińsko-polska w polskich mediach po 1989 roku. Historia — kultura — obyczaje*,

– dr Mirosław Paclawskij (Lwów), *Biblioteka im. W. Stefanyka we Lwowie w procesie polsko-ukraińskiego dialogu kultur*, godz. 17⁰⁰ — warsztaty muzyki dawnej oraz tradycyjnych tańców ukraińskich i polskich, Sielska Kapela Weselna (Szczytno), Zespół Muzyki Dawnej „Leopolis Duo”.

28 kwietnia, środa, godz. 9⁰⁰–13³⁰ — obrady w sekcjach
Sekcja I:

Tradycje dialogu międzykulturowego w dziejach pogranicza polsko-ukraińskiego,

– prof. dr hab. Michał Łesiów (UMSC), *Pogranicze słowa polskiego i ukraińskiego*,

– prof. Anatol Tkaczenko (Lwów), *Problem przekładu poezji polskiej na język ukraiński*,

– prof. dr hab. Maria Pidłypczak-Majerowa (UWr.), *Książka w mentalności Łemków. Historia i współczesność*,

– prof. dr hab. Antoni Krawczyk (UMCS), *Mentalność mieszkańców Ukrainy w XVII wieku w latopisie Joachima Ruskiego — prawosławnego szlachcica*,

– dr hab. Selim Chazbijewicz (UWM), *Tożsamość narodowa Tatarów krymskich. Pomędzy Europą a Azją*,

– dr Swietłana Bucka (Mińsk), *Polskie trójgłosowe psalmy w ruskich rękopisach pierwszej połowy XVII wieku*,

– dr Zoja Jaroszewicz-Pieresławcew (UWM), *Wkład drukarni ruskich, z czasów I Rzeczypospolitej do kultury europejskiej*,

– dr Jarosława Koniewa (UWM), *Folklor polsko-ukraińskiego pogranicza*,

- dr Andrzej Szmyt (UWM), *Polacy w tworzeniu Uniwersytetu im. Św. Włodzimierza w Kijowie*,
- dr Ewa Szczepkowska (UWM), *Ukraina w „Opowiadaniach podolskich” J. Wołoszynowskiego*,
 - mgr Denys Pilipowicz (UJ), *Miejsce starożytnych filozofów greckich i rzymskich w dziele Hryhorija Skoworody*,
 - mgr Agnieszka Baron (UJ), *Ukraińskie inspiracje kulturalno-literackie w piśmiennictwie polskim XIX–XX (wybrane problemy)*,
 - mgr Joanna Leśniak (UJ), *„Zderzenie kultur” w twórczości Hnata Chotkiewicza okresu galicyjskiego w latach 1906–1912*,
 - mgr Krzysztof Szymusiak-Nowakowski (UJ), *Podglebie konserwatywnych postaw wśród Rusinów, Łemków–Ukraińców i ich wpływ na stosunki z Polską w latach 1914–1944*,
 - mgr Jacek Borkowicz (Instytut i Redakcja „Więź”), *Duch mieszczańskiego baroku — na przykładzie ukraińskich pieśni*,
 - mgr Ewa Górniak (UWM), *Stanisław Stempowski a Ukraina*,
 - mgr Katarzyna (Olsztyn), *Działalność organizacji pozarządowych na Krymie*.

Sekcja 2:

- Rola kościołów w formowaniu się pogranicza polsko-ukraińskiego*
- prof. dr hab. Włodzimierz Pawluczuk (UJ), *Kościół prawosławny na Ukrainie wobec współczesności*,
 - prof. dr hab. Antoni Mironowicz (UBiał.), *Ukraińczenie Kościoła prawosławnego w II Rzeczypospolitej*,
 - prof. dr hab. Waldemar Deluga (Uniw. Kard. Stefana Wyszyńskiego), *Między ortodoksją a katolicyzmem. Przemiany w sztuce ukraińskiej w XVIII wieku*,
 - dr Sewastian Dmytruch (Lwów), *Ikony polsko-ukraińskiego pogranicza*,
 - dr Oleh Pawlyszyn (Lwów), *Lwów i spór o czas*,
 - dr Jolanta Gwoździk (UŚ), *Żeńskie klasztory katolickie na Ziemi Lwowskiej w XVII wieku*,

- dr Stefan Batruch (PAN, Lublin), *Kulturotwórcza rola Kościoła greckokatolickiego w Polsce po 1991 roku*,
- dr Norbert Morawiec (WSP, Częstochowa), *Unia brzeska w twórczości historycznej Platona Lewszyna*,
- dr Agnieszka Groniek (UJ), *Źródła nowych przedstawień w ukraińskich ikonach Męki Pańskiej w XVII i XVIII wieku*,
- dr Halina Czuba (UJ), *Rola polsko-ukraińskich kontaktów kulturowych w rozwoju ukraińskiej bibliistyki*,
- mgr Jerzy Klinger (MSZ), „Inny” i „obcy” — *problemy dialogu kultur i budowy tożsamości. Podstawy biblijne problemu i doświadczenia Rzeczypospolitej — historyczne i współczesne — na tle nowoczesnych standardów politycznych*,
- mgr Alicja Nowak (UJ), *Ukraińskie piśmiennictwo żałobne XVI–XVIII wieku wobec epicedialnej tradycji greckiej i łacińskiej*,
- mgr Alicja Chryń (Lwów), *Dążenia zjednoczeniowe na Ukrainie w XVII wieku na przykładzie Melecjusza Smotryckiego*.

Sekcja 3:

- Polacy i Ukraińcy w poszukiwaniu porozumienia i dialogu w XX wieku*,
- prof. dr hab. Walentyna Sobol (UW), *Jurij Lipa w życiu intelektualnym II Rzeczypospolitej*,
 - prof. dr hab. Henryk Stroński (UWM), *Polacy na Ukrainie w XX wieku*,
 - prof. dr hab. Olga Wasjuta, prof. dr hab. Serhij Wasjuta (UWM), *Transgraniczne relacje polsko-ukraińskie na przelomie XX i XXI wieku*,
 - dr Monika Ślęzak (URz.), *Polacy i Ukraińcy — konflikt czy współpraca*,
 - dr Stanisław Stępień (Południowo-Wschodni Instytut Naukowy w Przemyślu), *Polacy na Ukrainie. Ukraińcy w Polsce*,
 - dr Orest Krasiwskij (Lwów), *Mniejszość ukraińska w Polsce międzywojennej*,

- dr Waldemar Żebrowski (UWM), *System polityczny Ukrainy według konstytucji z 1996 roku*,
- dr Krzysztof Szulborski (UWM), *Ukraina w „Rzeczypospolitej” (2000–2003)*,
- mgr Aleksandra Jaworznička (UZiel.), *Funkcja pamięci zbiorowej. Konflikty polsko-ukraińskie wokół miejsc upamiętnienia*,
- mgr Chushak Khrystyna (UMCS), *Mity kresów: ich konstrukcja, dekonstrukcja oraz rola we współczesnych stosunkach polsko-ukraińskich*,
- mgr Natalia Derewińska (UMCS), *Zachowanie tożsamości narodowej w procesie integracji europejskiej*,
- Jan Andrzej Dąbrowski (Wrocław), *Ukraiński Wrocław. Praktyczny przykład realizacji dyplomacji kulturalnej i społecznej*,
- mgr Robert Korpusz (UMCS), *Koncepcja polityki narodowościowej we współczesnej Ukrainie*,
- mgr Sergij Boychuk (Lublin), *Pogranicze polsko-ukraińskie: aspekt socjokulturalny*,
- mgr Janusz Szlifiński (UJ), *Obraz życia mieszkańców w polskich i ukraińskich tekstach epickich o podróżach na Huculszczyznę w XIX wieku*,
- mgr Michał Siudak (UŚl.), *Jerzego Giedroycia perspektywa rozwoju stosunków polsko-ukraińskich*,
- mgr Renata Radzka (UWM), *Ukraina — Polska — Europa w prasie po 1989 roku*,
- mgr Olga Kich-Masłej (UJ), *Dzieje, problemy i perspektywy stosunków polsko-ukraińskich w publicystyce krakowskiego okresu działalności Wilhelma Feldmana w latach 1899–1919*,
- mgr Wiktoria Sytnyk (Lublin), *Problem współistnienia nacji polskiej i ukraińskiej we Lwowie na przełomie XIX–XX wieku*.

Sekcja 4:

Warmia i Mazury pogranicze przeniesione?

- prof. dr hab. Walenty Piłat (UWM), *Kulturotwórcza rola ukrainistyki olsztyńskiej*,

– dr Marek Melnyk (UWM), *Rola Kościoła greckokatolickiego w zachowaniu tożsamości mniejszości ukraińskiej na Warmii i Mazurach*,

– mgr Mirosław Sycz (Olsztyn), *Wkład mniejszości ukraińskiej w rozwój Warmii i Mazur*,

– mgr Czesław Jerzy Małkowski, (Prezydent Olsztyna) *Spoleczność ukraińska w Olsztynie*,

– mgr Stefan Migus (Olsztyn), *45 lat ukraińskich audycji w Radiu Olsztyn*,

– mgr Jerzy Necio (Górowo Iławeckie), *Ukraińskie Liceum w Górowie Iławeckim. Historia. Współczesność. Przyszłość*,

– mgr Joanna Wojciechowska (UWM), *Problematyka ukraińska w prasie olsztyńskiej po 1989 roku*,

– mgr Katarzyna Kołacz (UWM), *Język jako czynnik kreujący tożsamość narodową*,

– mgr Anna Korzeniewska (UWM), *Ukraińska działalność społeczno-kulturalna na Warmii i Mazurach 1956–1970*.

Seminarium naukowe *Kardynał Stanisław Hozjusz (1504–1579) — osoba, myśl, dzieło, czasy, znaczenie* — 4–5 maja 2004 r.

Organizatorzy: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Wydział Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”.

Program:

Otwarcie: J. E. dr Edmund Piszcz, Arcybiskup Metropolita Warmiński, J. M. prof. dr hab. Ryszard J. Górecki, rektor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego

Referaty:

4 maja 2004 r.

– prof. dr hab. Władysław A. Serczyk (Uniwersytet Rzeszowski), *Europa XVI stulecia. Nowe wyzwania*,

– prof. dr hab. Stanisław Achremczyk (OBN), *Mysł uniwersytecka w Prusach*,

– prof. dr hab. Janusz Małłek (UMK), *Kardynał Hozjusz i książę Albrecht Pruski*,

– O. Luigi Mezzadri (PUG Roma), *Religione e politica nel „gran teatro del mondo”: Zaccaria Dolfin e Stanislao Osio a Vienna per la ripresa del concilio di Trento*,

– Ks. prof. dr Marek Inglot (SJ, PUG Roma), *Hosii amicus. Alfonso Salmeron — pierwszy jezuita w Polsce*,

– Bp prof. dr hab. Julian Wojtkowski (UWM), *Czynności religijne Stanisława Hozjusza w diecezjach: chełmińskiej i warmińskiej 1549–1569*,

– Ks. prof. Alojzy Szorc (UWM), *Rola dziejowa kard. Stanisława Hozjusza*,

– Ks. prof. dr hab. Henryk Damian Wojtyska (CP), *Sadowie: Hozjusz w kręgu humanistów rzymskich w latach 1558–1560*,

– prof. dr hab. Marcei Kosman (UAM), *Stanisław Hozjusz a konflikty wyznaniowe na XVI-wiecznej Litwie*,

– dr hab. Jan Dzięgielewski (UW i WSH, Pułtusk), *Biskupi katoliccy a sprawa prawnego uznania wyznań reformacyjnych w Polsce 1551–1576*,

– dr Katarzyna Meller (UAM), *Antagoniści Stanisława Hozjusza. Idea powrotu do źródeł wiary w ujęciu XVI-wiecznego piśmiennictwa reformacyjnego*,

– prof. dr hab. Janusz Jasiński (Olsztyn), *Środowisko „Hosianum” wobec Soboru Watykańskiego I*,

– Ks. dr Andrzej Lesiński (UWM), *Profesorowie „Hosianum” wobec nazizmu*,

– Ks. dr Stanisław Kozakiewicz (UWM), *Eklezjalny charakter zbawienia według Stanisława Hozjusza*.

5 maja 2004 r.

– prof. Vinzenz Pfnür (Un. Münster), *Teologie im Umkreis von Kardinal Hosius*,

– Ks. prof. dr hab. Władysław Nowak (UWM), *Kult świętych według „Confessio fidei” Stanisława Hozjusza i Confessio Augustana Filipa Melanchtona*,

– prof. dr hab. Jerzy Starnawski (Łódź), *Kult wielkich mężów w młodzieńczych poezjach łacińskich Stanisława Hozjusza*,

– prof. dr hab. Mirosław Korolko (Warszawa), *Stanisław Hozjusz i Andrzej Frycz-Modrzewski. Dzieje przyjaźni*,

– s. dr Jadwiga Ambrozja Kalinowska (UWM), *Pisarze i poeci antyeczni w twórczości literackiej Stanisława Hozjusza*,

– prof. dr hab. Irena Kadulska (UG), *Warmia jako nowa Umbria w symbolice braniewskiego teatru jezuickiego*,

– prof. dr hab. Krzysztof Obremski (UMK), *Hieronim — Hozjusz — Trydent (o „Przedmowie do parafrazy Psalmu 50” z 1528 r.)*,

– Ks. dr hab. Janusz Dyl (SAC, KUL), *Spuścizna literacka Hozjusza*,

– O. prof. dr hab. Zdzisław Kijas (OFMConv., UWM, PAT), *Marcina Lutra i Stanisława Hozjusza wizja Kościoła*,

– dr Anna Skolimowska (UW), *Niepublikowane dotychczas listy Jana Dantyszka do Stanisława Hozjusza*,

– dr Dariusz Kuźmina (UW), *Hozjusz w twórczości Jakuba Wujka*,

– dr Kazimierz Puchowski (UG), *Konwikt szlachecki Hozjusza a instytucje wychowawcze jezuitów w Europie*,

– mgr Andrzej Rzempełuch (Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie), *Sztuka na Warmii w czasach Hozjusza i Kromera*,

– dr Hans Jürgen Karp (Marburg), *Der Bericht aus der Hosius — Tagung im Münster*,

Podsumowanie: ks. prof. dr hab. Cyprian Rogowski, Dziekan Wydziału Teologii w Olsztynie.

Symposium *Znaczenie kultury i nauki we współpracy polsko-kaliningradzkiej*, 21 maja 2004 r.

Organizatorzy: Ośrodek Badań Naukowych oraz Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie.

Program:

Otwarcie: prof. dr hab. Stanisław Achremczyk (Olsztyn)

Referaty:

– doc. dr Edmund Wojnowski, *10 lat miesięcznika „Obwód Kaliningradzki. Przegląd faktów, wydarzeń, opinii”* (Olsztyn),

– dr Wiktor Romanowski, *Rola współpracy kulturalnej i naukowej w kształtowaniu stosunków kaliningradzko-polskich* (Kaliningrad),

– Jarosław Czubiński, *Promocja Polski warunkiem efektywnej współpracy przygranicznej* (Kaliningrad).

III Konferencja *„Dziedzictwo kulturowe i historyczne Ziem Pruskich — pt. Krajobraz historyczny Prus” — 9–10.09.2004*

Organizatorzy:

Koło Polskiego Towarzystwa Historycznego w Mrągowie, Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie oraz Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie.

Miejsce obrad — sala kominkowa hotelu „Mazuria” w Mrągowie.

Referaty:

– Ch. Hermann, *Die mittelalterliche Architekturlandschaft im Preussenland* (Bonn),

– M. Wyczółkowski, *Rozwój przestrzenny Kętrzyna — atlas historyczny miast polskich* (Kętrzyn),

– J. Gancewski, *Rozwój przestrzenny Mrągowo — atlas historyczny miast polskich* (Mrągowo),

– W. Nowakowski, *Na skrzyżowaniu szlaków. Pojezierze Mrągowskie u schyłku starożytności w układzie kontaktów między Bałtykiem a Dunajem i Morzem Czarnym* (Węgorzewo),

– A. Szorc, *Parafia katolicka w Królewcu od 1614 do 1772 r.* (Olsztyn),

– A. Czesła, *Współcześni ewangelicy w krajobrazie Mazur na przykładzie powiatu mrągowskiego* (Olsztyn),

– S. Hartmann, *Das Geheime Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz in Berlin und Archiv der Herzöge in Preussen* (Berlin),

– S. Sobieraj, *Problematyka tożsamości Mazurów w prozie polskiej po II wojnie światowej* (Olsztyn),

– B. Możejko, *Źródła do późnośredniowiecznych Prus na podstawie zasobów AP Gdańsk. Na marginesie krajobrazu historycznego Prus* (Kętrzyn),

– M. Hoffman, *Emil Holak w 80 rocznicę śmierci. Archeolog, historyk i nauczyciel. Z dziejów badania kultury materialnej na Mazurach* (Olsztyn).

W programie konferencji również:

– objazd naukowy (Reszel, Kętrzyn, Barciany, Ryn),

– ognisko mazurskie dla uczestników konferencji i zaproszonych gości.

VI olsztyńska konferencja naukowa „*Między barokiem a oświeceniem*” *Edukacja, wykształcenie, wiedza*, 23–25 września 2004 r.

Organizatorzy: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Otwarcie: prof. dr hab. Jacek Staszewski

Referaty:

– prof. dr hab. Jarosław Poraziński (Toruń), „*Statysta głębocki*”. *Kilka uwag na temat erudycji staropolskich polityków*,

– dr Kazimierz Puchowski (Gdańsk), *Przemiany w szkolnictwie zakonnym Rzeczypospolitej czasów saskich*,

– dr Jarosław Dumanowski (Toruń), *Edukacja, prawo i wydatki. Wykształcenie w strategii życiowej szlachty wielkopolskiej w XVIII wieku*,

– mgr Małgorzata Kamecka, *Po naukę świata i ludzi. O zagranicznej edukacji Polaków czasów saskich*,

– dr Stanisław Roszak (Toruń), *W realnej postaci cudze kraje nawiedzać? — podróż jako edukacyjny dylemat czasów saskich*,

– dr Zoja Jaroszewicz-Pieresławcew (Olsztyn), *Idea biblioteki szlacheckiej w dziele Jakuba Haura „Ekonomika ziemiańska” z 1675 roku a rzeczywistość*,

– dr Maciej Forycki (Poznań), *O nową edukację kobiet. Denisa Diderota projekt kursu anatomii dla młodych szlachcianek*,

– prof. dr hab. Lech Mokrzecki (Gdańsk), *Międzynarodowe znaczenie osiągnięć naukowych badaczy z terenu Prus Królewskich w XVI–XVIII wieku*,

– prof. dr hab. Karolina Targosz (Kraków), *Barokowość i oświeceniowość w dziełach gdańskich naturalistów — Jacoba i Johanna Philippa Breyniusów*,

- mgr Justyna Żukowska (Słupsk), *Kalendarze polityczne Jana Poszakovskiego jako źródło edukacji historycznej*,
- prof. dr hab. Krzysztof Obremski (Toruń), *Czy Jakub Kazimierz Rubinkowski faktycznie był erudytą?*
- prof. dr hab. Mariusz Markiewicz (Kraków), *Znajomość teorii ekonomicznych w pismach politycznych czasów Augusta III*,
- dr Ewa Małgorzata Kowalczyk (Wrocław), *Wiedza hydrograficzna w świetle polskiego piśmiennictwa geograficznego XVIII wieku*,
- prof. dr hab. Antoni Krawczyk (Lublin), *Polskie inspiracje w programach dydaktycznych Akademii Kijowsko-Mohylańskiej*,
- dr Tomasz Wiślicz (Warszawa), *Jak nauczyć analfabetę? Metodologiczne problemy duszpasterstwa katolickiego w Rzeczypospolitej XVIII wieku*,
- dr Paweł Hanczewski (Toruń), *Amatorzy i zawodowcy. Edukacja dyplomaty w XVIII wieku*,
- dr Krzysztof Link-Lenczowski (Kraków), *Wokół żydowskiej uczoneści*,
- prof. dr hab. Stanisław Achremczyk (Olsztyn), *Jana Drewsa dystrakcje dla podróżujących*,
- dr Anna Łysiak-Łątkowska (Słupsk), *Wychowanie dzieci w Polsce w XVIII wieku. Zarys problematyki*,
- mgr Agnieszka Jakuboszczak (Poznań), *Uwagi nad wychowaniem w korespondencji Barbary Sanguszkowej*,
- prof. dr hab. Janusz Goliński (Bydgoszcz), *Edukacja, którą dziatkom dać myślę... Hieronima Floriana Radziwiłła horyzonty pedagogiczne*,
- mgr Paweł Bohuszewicz (Toruń), *Pozbawiona ciała. O dydaktyzmie polskiego romansu czasów saskich (E. Drużbacka „Historyja Ortobana”)*,
- mgr Jerzy Kielbik (Olsztyn), *Władze miast warmińskich i ich wykształcenie w XVI–XVIII wieku*,
- mgr Ewa Szklarska (Kraków), *Poglądy króla Stanisława Leszczyńskiego na edukację i wychowanie*,

- dr Maria Czeppe (Kraków), *Czy dobrze królowną i królewiczem. Dzieciństwo dwojga „naturalnych” dzieci Stanisława Augusta*,
- prof. dr hab. Zbigniew Anusik (Łódź), *Edukacja oświeczonego księcia. Wychowanie i wykształcenie szwedzkiego następcy tronu, królewicza Gustawa (przyszłego Gustawa III)*,
- dr hab. Henryk Palkij (Kraków), *Troska o edukację syna za granicą na przykładzie Stanisława M. Rzewuskiego hetmana polnego koronnego*,
- prof. dr hab. Jerzy Grobis (Łódź), *Przyjemności życia. Wybrane przykłady anglosaskiej kultury kobiecej XVIII wieku*,
- mgr Lidia Gruntowska (Łódź), *Znajomość Szwecji w Polsce w świetle doniesień prasy warszawskiej lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XVIII wieku*,
- dr Filip Wolański (Wrocław), *Uczelnie Europy Zachodniej w opinii autorów polskich podręczników geograficznych w XVIII wieku*,
- prof. dr hab. Alojzy Szorc (Olsztyn), *Warmińskie fundacje naukowe do końca XVIII wieku*,
- dr Danuta Bogdan (Olsztyn), *Próby zdyscyplinowania studentów Uniwersytetu Królewieckiego w XVI–XVIII*,
- dr Irena Makarczyk (Olsztyn), *Kanonik warmiński Jan Preuck (1575–1631) i jego fundacja szkolna w Rzymie*.

Sesja naukowa: *Colloquia baltica* — 23–25.09.2004

Program

23.09.2004

Sesja I

Przewodniczący: prof. Jerzy Okulicz-Kozaryn

Referaty:

- prof. dr hab. Wojciech Nowakowski (Warszawa), *Dzieje Prusów. Stan badań i perspektywy rozwoju. Perspektywa archeologiczna*

- dr Wojciech Wróblewski (Warszawa), *Między faktami a mitem. Prusowie wczesnego średniowiecza w świetle źródeł archeologicznych*,
- dr hab. Grzegorz Białuński (Olsztyn), *Dzieje Prusów w świetle badań historycznych*.

Sesja II

Przewodniczący: dr Mirosław Hoffmann

- dr Izabela Lewandowska (Olsztyn), *Prusowie w zainteresowaniach badawczych Instytutu Mazurskiego. Zarys problematyki*,
- mgr Jerzy Marek Łapo (Węgorzewo), *W poszukiwaniu końca średniowiecza na Mazurach. Uwagi na marginesie badań wykopaliskowych na przykościelnym cmentarzu w Węgorzewie (Węgorborku)*.

24.09.2004

Sesja III

Przewodniczący: dr hab. Grzegorz Białuński

- dr Letas Palmaitis (Wilno), *Nowe badania nad językiem staropruskim*

Dyskusja

Dyskusja Panelowa — Dziedzictwo kulturowe Prusów.

Przewodniczący: dr Wojciech Wróblewski.

IX konferencja naukowa z cyklu: *Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich. Krzewienie wiedzy*, 14.10.2004

Organizatorzy:

Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie oraz Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku.

Miejsce konferencji: Salon Wystawowy na terenie zespołu staromiejskiego w Olsztynku.

Otwarcie: Tadeusz Kufel

Słowo wstępne: Władysław Ogrodziński

Referaty:

– prof. dr hab. Edmund Kotarski (Gdańsk), *Gdańscy uczeni XVII wieku*,

– dr Sławomir Augusiewicz (Olsztyn), *Dziejopisarstwo Krzysztofa Hartknocha*,

– dr Janusz Hochleitner (Elbląg), *Twórcy świetności Gimnazjum Elbląskiego XVI–XVII w.*,

– mgr Krystyna Jarosz (Węgorzewo), *Andrzej Krzysztof Helwing — pastor i przyrodnik z Węgorzewa*,

– prof. dr hab. Janusz Jasiński (Olsztyn), *Wojciecha Kętrzyńskiego początki badań naukowych*,

– mgr Izabela Bogdan (Olsztyn) *Działalność kompozytorska i dydaktyczna kantorów królewieckich — Johanna Eccarda oraz Johanna Stobaeusa na przełomie XVI i XVII w.*,

– dr Jan Chłosta (Olsztyn), *Nobliści z Prus Wschodnich*,

– mgr Małgorzata Sztąberska (Olsztyn), *Juliusz Jan Ossowski (1855–1882) i jego etnograficzno-historyczne zainteresowania Prusami Wschodnimi*,

– dr Izabela Lewandowska (Olsztyn), *Archeologiczne dokonania Jerzego Antoniewicza*,

– prof. dr hab. Stanisław Achremczyk (Olsztyn), *Autobiografia Karola Górskiego*.

I konferencja z cyklu: *Dziedzictwo kulturowe ziem nadbałtyckich. Kulturotwórcze znaczenie Warmii w epoce nowożytnej*

Organizatorzy:

Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie, Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie oraz Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie.

Miejsce konferencji: gmach Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie

Przywitanie uczestników:

Ks. prof. dr hab. Władysław Nowak, rektor WSD „Hosianum” w Olsztynie,

Prof. dr hab. Bohdan Ryszewski, dyrektor Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie.

Referaty:

– prof. dr hab. Stanisław Achremczyk (Olsztyn), *Mecenat warmiński*,

– prof. dr hab. Teresa Borawska (Toruń), *Czynniki kulturotwórcze na Warmii w średniowieczu i w czasach nowożytnych*,

– dr hab. Józef Arno Włodarski (Gdańsk), *Znaczenie miast warmińskich w świetle miejskich inwestycji kulturalnych*,

– dr Danuta Bogdan (Olsztyn), *Testamenty szlacheckie i mieszczańskie jako przejaw kultury prawnej Warmii w XVII wieku*,

– ks. prof. dr hab. Alojzy Szorc (Olsztyn), *Spuścizna piśmiennicza Stanisława Hozjusza*,

– prof. dr hab. Andrzej Groth (Słupsk), *Morskie porty Warmii*,

– ks. prof. dr hab. Władysław Nowak (Olsztyn), *Kulturotwórcze znaczenie roku liturgicznego na Warmii*,

– dr Janusz Hochleitner (Elbląg), *Pobożność ludowa na Warmii a kult świętych*,

– mgr Andrzej Rzempełuch (Olsztyn), *Meyer, Perwanger, rodzina Schmidów. Udział Warmii w kształtowaniu polskiego późnego baroku*,

– mgr Józefa Piskorska (Olsztyn), *Warmińskie rzemiosło artystyczne na przykładzie złotnictwa*,

– prof. dr hab. Edward Breza (Gdańsk), *Nazwiska równe nazwom wsi Warmii*.

Podsumowanie, prof. dr hab. Stanisław Achremczyk prorektor UWM w Olsztynie.

Konferencja „Wędrujące pogranicze”. Migracje na ziemiach pruskich w okresie starożytnym i wczesnym średniowieczu, 3.12.2004.

Organizatorzy: Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie, Towarzystwo Naukowe im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie, Stowarzyszenie Miłośników Historii i Kultury Prusów „Pruthenia”.

Miejsce konferencji: Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie.

Prowadzenie: Romuald Odoj i Włodzimiera Ziemińska-Odojowa.

Referaty:

– mgr Jarosław Sobieraj (Olsztyn), *Najwcześniejsze osadnictwo ziem pruskich. Problemy migracji i wewnętrznego rozwoju,*

– mgr Magdalena Nowakowska (Warszawa), *Kiedy przybyli Bałtowie? Ruchy ludnościowe w późnej epoce brązu i wczesnej epoce żelaza,*

– prof. dr hab. Wojciech Nowakowski (Warszawa), *Migracje germańskie około przelomu er. Od Bastarnów do Gepidów,*

– dr Anna Bitner-Wróblewska (Warszawa), *Ziemie pruskie w okresie wpływów rzymskich — migracje ludzi, przedmiotów, idei,*

– dr Paweł Szymański (Warszawa), *Ekspansja ze wschodu? Zmiany terytorialne kultury sudowskiej na tle jej powiązań z obszarami górnego Niemna i Dniepru,*

– dr Wojciech Wróblewski (Warszawa), *Wędrujące pogranicze. Problem południowej granicy ziem pruskich we wczesnym średniowieczu.*

Olsztyńskie Spotkania Naukowe — cykl seminariów naukowych

I. Spotkanie z dr. hab. Grzegorzem Białuńskim (Olsztyn), *Czy Prusy Książęce były państwem tolerancyjnym? Przypadek braci czeskich*, 25 marca 2004 r.;

II. Spotkanie z dr Beatą Możejko (Gdańsk), *Polityka Kazimierza Jagiellończyka wobec Gdańska po wojnie trzynastoletniej*, 15 kwietnia 2004 r.;

III. Spotkanie z dr. Adamem Hołubem (Olsztyn), *Polska i Polacy na łamach „Königsberger Hartungsche Zeitung” w XIX wieku*, 29 kwietnia 2004 r.;

IV. Spotkanie z doc. dr. hab. Andrzejem Kamieńskim (Poznań), *Kandydatury Hohenzollernów brandenburskich na tron Polski*, 13 maja 2004 r.;

V. Spotkanie z mgr. Marcinem Wakarem (Olsztyn), *O nowy kształt socjalistycznej kultury? Jak powstało SSK „Pojezierze”?*, 27 maja 2004 r.;

VI. Spotkanie z mgr. Cezarym Tryką (Węgorzewo), *Sokolnictwo w Prusach XV–XVI w.*, 17 czerwca 2004 r.

VII. Spotkanie z mgr Grzegorzem Świdorskim (Olsztyn), *Zmiany w przynależności państwowo-administracyjnej zachodniej części Galindii w latach 1253–1374*, 21 października 2004 r.

VIII. Spotkanie z dr. Grzegorzem Jasińskim (Olsztyn), *Czy istniał mazurski separatyzm? Wokół postaci Kurta Obitza i działalności Związku Mazurów*, 16 grudnia 2004;

IX. Spotkanie z prof. dr hab. Wojciechem Łysiakiem, *Śmierć i pokuta w średniowieczu*, 13 stycznia 2005.

Odczyty naukowe

Kolaudacja książki *Olsztyn 1353–2003*, 5 lutego 2004 r.

Organizatorzy: Ośrodek Badań Naukowych oraz Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie.

Konferencja naukowa poświęcona Gustawowi Gizewiuszowi, 4 marca 2004 r.

Organizatorzy: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, II Liceum Ogólnokształcące w Giżycku, Stowarzyszenie *Wspólnota Mazurska* w Giżycku.

Program:

1. Występ chóru „Ars Nova” z Gimnazjum Nr 1 w Giżycku z prezentacją pieśni śpiewanych gwarą mazurską pod kierunkiem pani mgr Teresy Bartold;

2. Wystąpienie dyrektora OBN, prof. dr. hab. Stanisława Achremczyka na temat: „Gustaw Gizewiusz i jego czasy”;

3. Wystąpienie dr. hab. Grzegorza Białuńskiego na temat: „Okoliczności zmiany nazwy miasta Łuczany na Giżycko w 1946 r.”;

4. Scenka z życia Gustawa Gizewiusza przygotowana przez młodzież II Liceum Ogólnokształcącego, pod kierunkiem pani mgr Barbary Tarasiewicz.

Spotkanie z prof. dr. hab. Januszem Tazbirem — 1 kwietnia 2004 r.

Organizator: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie.

Wydawnictwa naukowe za 2004 rok

Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej. Wybór dokumentów 1994–2004, Tadeusz Baryła, Waclaw Hojszyk, Edmund Wojnowski, ss. 152;

Jerzy Czołgoszewski, *Więziennictwo okresu stalinowskiego na Warmii i Mazurach w latach 1945–1956*, ss. 343;

Grzegorz Jasiński, *Kościół ewangelicki na Mazurach w XIX wieku (1817–1914)*, ss. 503;

Izabela Lewandowska, *Historyczna świadomość regionalna. Z badań nad młodzieżą licealną Warmii i Mazur*, ss. 222;

Barbara Krysztopa-Czupryńska, *Kompania Wschodnia (East Company) a Rzeczpospolita w latach 1579–1673*, ss. 275;

Metodologia badań onomastycznych, pod. red. Marii Biolik, ss. 656;

Między Barokiem a Oświeceniem. Sarmacki konterfekt, pod. red. Stanisława Achremczyka, ss. 212;

Między Barokiem a Oświeceniem. Wojny i niepokoje czasów saskich, pod. red. Krystyny Stasiewicz i Stanisława Achremczyka, ss. 221;

Olsztyn 1353–2003, pod. red. Władysława Ogrodzińskiego i Stanisława Achremczyka, ss. 651;

Ryszard Otello, *Problemy narodowościowe w Kościele ewangelickim na Mazurach w latach 1918–1945*, ss. 149;

Ryszard Tomkiewicz, *Życie codzienne mieszkańców powojennego Olsztyna w latach 1945–1956*, ss. 402.

Komunikaty Mazursko-Warmińskie — redaktor W. Wrzesiński, sekretarz B. Łukaszewicz, członek redakcji Jerzy Sikorski

Rada Redakcyjna: prof. dr hab. Marian Biskup, prof. dr hab. Tadeusz Filipkowski, prof. dr hab. Janusz Jasiński, mgr

Józef Judziński, dr Roman Marchwiński, mgr Władysław Ogrodziński, doc. dr Edmund Wojnowski, prof. dr hab. Wojciech Wrzesiński, dr Jerzy Sikorski.

Nr 4 za 2003, s. 646,

Nr 1, 2004, s. 124,

Nr 2, 2004, s. 276.

Biuletyn Obwód Kaliningradzki. Przegląd faktów, wydarzeń, opinii

Redakcja:

redaktor: doc. dr Edmund Wojnowski,

sekretarz: mgr Tadeusz Baryła,

członek redakcji: mgr Waław Hojszyk

W 2004 r. ukazało się 12 numerów miesięcznika: 1 — s. 56; 2 — s. 64; 3 — s. 84; 4 — s. 60; 5 — s. 48; 6 — s. 52; 7 — s. 56; 8 — s. 52; 9 — s. 70; 10 — s. 72; 11 — s. 63; 12 — s. 84. Ogółem rocznik Biuletynu liczył 761 stron zmodernizowanego druku, tj. 33 arkusze wydawnicze: 1220 stron znormalizowanego druku (61 arkusze autorskie).

Biblioteka OBN w 2004 roku

Kierownik: mgr Jerzy Minakowski

Pracownicy: Barbara Kapusto-Lachowicz, Barbara Barczewska, Monika Kopera, Piotr Grabowski, Tadeusz Baryła, Jolanta Bierula.

Gromadzenie

W roku 2004 wpłynęło do zbiorów:

	Druki zwarte	Druki ciągłe	Zbiory specjalne
Kupno	306	168	180
Wymiana	535	232	
Dary	271	47	
Inne (głównie wydawnictwa OBN)	294	16	
Razem	1406	463	180

Wśród książek i czasopism otrzymanych z wymiany przeważały wydawnictwa dubletowe, głównie z Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy, Biblioteki Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie oraz Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu (po kilkanaście woluminów).

Wśród darów na uwagę zasługuje zbiór książek i czasopism tzw. drugiego obiegu z lat 70-tych i 80-tych XX w., przekazany przez pp. Marię i Mariana Świetlików z Olsztyna.

Druki inne, to głównie wydawnictwa OBN oraz zbiór nadbitek archiwalnych i bieżących z czasopisma „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”.

Rok 2004

	2003	przybyło	2004
Druki zwarte	53813	1406	55218
Czasopisma	20681	463	21144
Razem:	74494	1869	76362

Szczegółowe sprawozdanie listy zbiorów specjalnych podano osobno.

Opracowanie

W opracowaniu książek powstały zaległości z powodu długiej, kilkumiesięcznej nieobecności w pracy osoby odpowiedzialnej za katalogowanie.

Udostępnianie

Czytelnia i wypożyczalnia Biblioteki były czynne 4 razy w tygodniu w godzinach 9.00–14.00, raz w tygodniu (poza okresem VII–X) w godzinach 9.00–19.00, poza bibliotekarzami dyżury pełnili asystenci: mgr Małgorzata Sztąberska (I–VI) oraz mgr Grzegorz Świdorski i Marcin Wakar. W okresie 20 VIII–13 IX 2004 r. Biblioteka była nieczynna z uwagi na urlopy i zwolnienia lekarskie pracowników.

Odwiedziny w czytelniach:

	Ogólna	Zbiorów specjalnych
Odwiedziny w czytelniach	1937	318
Udostępniono	7293	756

Poza Bibliotekę 339 użytkownikom wypożyczono 1752 vol. Wypożyczano wydawnictwa polskojęzyczne i czasopisma (wyjątkowo), wydane po 1950 roku i znajdujące się w zbiorach w dwu i więcej egzemplarzach.

Konserwacja zbiorów. Prace porządkowe

Oprawiono 509 woluminów książek i czasopism (głównie wydawnictw prasowych). Zakupiono pudła na broszury, do których systematycznie układano nadbitki tak będące już w zbiorach, jak i napływające na bieżąco.

Pani Monika Kopera wprowadziła do komputera większość gromadzonych od lat druków zbędnych Biblioteki

OBN z myślą o zaoferowaniu ich innym bibliotekom. Sprawdziła ponadto prawidłowość ustawienia książek w magazynie bibliotecznym. Za jej pracę należą się specjalne słowa uznania.

Prace własne

Mgr Jerzy Minakowski sporządził indeks słownikowy do publikacji dr Ryszarda Tomkiewicza *Życie codzienne mieszkańców powojennego Olsztyna 1945–1956* (OBN Olsztyn 2003 — druk 2004).

Pracownia mikrofilmowa (mgr Piotr Grabowski)

1. Wykonano mikrofilmy do zbiorów własnych oraz indywidualne zamówienia, które realizowano na bieżąco.

- Wiadomości Mazurskie (1946–1947) — 48 m. b.
- Prawdziwy Ewangelik Polski (1859–1860) — 13 m. b.
- Twierdza Ewangelicka (1930–1939) — 17 m. b.
- Polski Przyjaciel Familii (1894–1895) — 19 m. b.
- Amtliches Kreissblatt (1926–1934) — 88 m. b.
- Tresslerbuch Marienwerder (1399–1409) — 19 m. b.
- Biblioteka Michała Kajki (rękopisy) — 8 m. b.

2. Wykonano kopie pierwszych stron Gazety Olsztyńskiej z lat:

1888, 1920, 1925, 1939 na zamówienie G. O.

3. W wyniku przeglądu egzemplarzy archiwalnych ze względu na stopień zużycia i stan zachowania wykonano mikronegatywy do zbiorów biblioteki:

- Dodatki do Gazety Olsztyńskiej (1919–1920) — 6 m. b.
- Głos Mazurski (1938) — 2 m. b.
- Głos Pogranicza i Kaszub (1933) — 2 m. b.
- Warmia (1929) — 3 m. b.

wraz z pojedynczo zachowanymi egzemplarzami na wspólnej rolce.

Łącznie w tym roku zmikrofilmowano 10 013 stron oprawnych roczników, czasopism i zawartości teczek z pojedynczymi, niekompletnymi egzemplarzami wymienionych w punkcie 1, 2, 3. W sumie dało to łącznie 5272 klatek, co stanowi 293 m. b. taśmy mikronegatywowej i mikropozytywowej.

W wyniku przeglądu stanu zachowania taśm mikrofilmowych i egzemplarzy archiwalnych ustalono kolejne tytuły czasopism niemieckich i polskich na rok następny.

4. Uczestnictwo mgr. Piotra Grabowskiego jako stałego członka Zespołu Historii Kartografii przy Instytucie Historii Nauki PAN w dorocznych posiedzeniach naukowych (04.11.2004) — komunikat: *Walory źródłowe dawnych map i planów w badaniach historycznych regionu mazurskiego*.

5. Udział w konferencji Historyków Kartografii z referatem p. t. *Eugeniusz Romer — geograf, kartograf, uczonego trzech epok* w Warszawie (16.04.2004).

6. Publikacje:

– *Mapa Prus Henryka Zella (1542)*,
reprodukcja mapy wraz z opisem „Najstarsza mapa H. Zella (1542)” — „Gazeta Wyborcza” dod. Warmia i Mazury z dn. 05.03.2004,

– *Mapy ziem pruskich i litewskich w kręgu weneckich kartografów w XVII wieku „Serenissima o Prusach i Litwie”, Mapa Coronelli’ego (1633)* — „Gazeta Wyborcza” dod. Warmia i Mazury z dn. 28.05.2004,

– *Z Napoleonem przez dawne Prusy; szczegółowa mapa Prus wydana w Paryżu (1798)* — „Gazeta Wyborcza” dod. Warmia i Mazury z dn. 28.05.2004,

7. Dyżury w Bibliotece OBN zgodnie z harmonogramem dyżurów. Wszystkie dyżury popołudniowe,

8. Udział w innych pracach społecznych:

– przygotowanie i wygłoszenie referatów pt. *Prace Komisji Ustalania Nazw Miejscowych w latach 1946–1951 w odniesieniu*

do nazewnictwa regionu Warmii i Mazur w ramach szkoleń przewodników PTTK (19.02.2004) i *Dawne plany Olsztyna i okolic* (15.04.2004),

– prace w Komisji Rewizyjnej Olsztyńskiego Oddziału PTH,

– prace w Komisji Rewizyjnej Olsztyńskiego Oddziału Towarzystwa Archiwistów Polskich.

mgr Jolanta Bierula — Zbiory Specjalne

	kupno	dar	wymiana	inne	Razem vol.
Mikrofilmy					
Nowe tytuły				15 rolek	15 rolek
Uzupełnienie zbiorów				6 rolek	
Rękopisy		20		15	35
Fotografie	1	4		2	7
Kartografia	4	2	6	21	33
Ulotki, jednodniówki, prasa lokalna		115	1	44	160
Doł. do zbiorów	1	17	2		20

Z czytelni Zbiorów Specjalnych skorzystało 339 osób, wykorzystano 756 vol.

II W Zbiorach Specjalnych, oprócz udostępniania (poniedziałek–piątek godz. 10.00–14.00), prowadzone były prace nad opracowywaniem nowych nabytków oraz kontynuowano prace nad porządkiem materiałów nieopracowanych.

Mikrofilmy

Opracowano następujące mikrofilmy (wykonane jako zabezpieczenie zbiorów własnych):

Amtliches Kreisblatt des Landkreises Allenstein, lata 1926, 1928, 1929, 1934;

M. Kajka, *Odpisy utworów religijnych i okolicznościowych*;

„Cech” 1930–1933;

Pojedyncze numery następujących czasopism:

„Głos Pogranicza i Kaszub”;

„Preussischer Volksfreund”;

„Prawdziwy Ewangelik Polski”;

„Ermlandische Zeitung”;

„Głos Mazurski”;

„Warmia”;

„Der Weckruf im Osten”;

„Berliner Tageblatt”;

„Germania”;

„Volk”;

„Berliner Borser”;

„Deutsche Weichsel Zeitung”;

Dodatek do „Mazura”;

Beilagen der „Gazeta Olsztyńska”;

Uzupełnienia:

„Wiadomości Mazurskie” 1946–1947 (kl. razem: 843 klatki);

„Mazur” (Szczytno);

„Polski Przyjaciel Familii” (1894, 1895).

Zbiory kartograficzne:

Do zbiorów kartograficznych przybyło 33 jedn.

W tym plany miast, *Samochodowy atlas Polski*, Europy, *Atlas Historyczny Miast Polskich* uzupełniono o zeszyty: T. 1:

z. 2 Toruń, z. 3 Chełmno, z. 4 Grudziądz, z. 5 Malbork,
T. 2 Bydgoszcz.

Archiwalia

Do cennych nabytków, które opracowano i włączono do zbiorów należą:

I. Materiały przekazane przez Z. Złakowskiego:

- Wspomnienia działaczy NSZZ „Solidarność” dotyczące stanu wojennego (57 teczek),
- Wspomnienia działaczy NSZZ „Solidarność” zebrane i odtworzone przez Z. Złakowskiego (31 teczek),
- Książki polskie podziemne (opracowano 48 tytułów),
- Wykaz internowanych i aresztowanych w stanie wojennym, kopie dokumentów procesowych dot. członków NSZZ „Solidarność”.

II. Prace nagrodzone w V i VI edycji konkursu o Nagrodę im. W. Kętrzyńskiego przekazane przez Towarzystwo (10 prac włączono do zbiorów pozostałe stanowią depozyt).

- Materiały o spółdzielczości na Warmii i Mazurach.

- **Opracowano wstępnie zespół NSZZ „Solidarność”**

- **Opracowano wstępnie Komitet Obywatelski „S”**

Ulotki, jednodniówki, prasa lokalna

Opracowywano zespół NSZZ „Solidarność”

Opracowano 141 nowych tytułów prasy podziemnej, ulotek i wydawnictw bezdebitowych wychodzących w latach 1981, przekazanych do Zbiorów Specjalnych jako dar, najczęściej w rozsypie, po uporządkowaniu i scaleniu włączono do zbiorów i sporządzono ***Katalog prasy podziemnej (1976–1989)*** przechowywanej w Zbiorach Specjalnych, jest to opracowanie wstępne katalogu, obejmuje 418 tytułów

prasy i czasopism regionalnych i ogólnopolskich. Opracowano wstępnie zespół NSZZ „S”, materiały pochodzą z darów, stanowią zbiór bardzo różnorodny. Wymaga to żmudnej pracy, jaką jest scalanie.

Opracowanie wstępne — Partie, organizacje

1. *KM PZPR Olsztyn. Biuletyn Informacyjny*, 1981, 1982,
1. *Serwis Informacyjny KW PZPR*, 1987,
2. *PZPR o „Solidarności”*,
3. *Wojewódzka Rada Narodowa*,
4. *PZPR*.

Ikonografia

Opracowano indeks fotografii (miejscowości oraz osób i instytucji) oraz schemat przechowywanych zbiorów ikonograficznych; do zbiorów przybyło 7 jedn. inwentarzowych fotografii.

mgr Tadeusz Baryła

W ramach zadania badawczego, realizowanego wspólnie z Waławem Hojszykiem i Edmundem Wojnowskim, prowadził systematyczną kwerendę w rosyjskich źródłach masowej informacji (ponad 30 tytułów prasowych i elektronicznych), na podstawie której kontynuował także prowadzenie archiwum poświęconego problematyce kaliningradzkiej. Wyniki wstępnych prac badawczych zamieszczono na łamach comiesięcznego biuletynu „Obwód Kaliningradzki. Przegląd faktów, wydarzeń, opinii”.

W związku z pełną akcesją Polski do Unii Europejskiej, przygotowano specjalną publikację elektroniczną (80 egzemplarzy), zawierającą 16 biuletynów (w formacie pdf) poprzedzających ten majowy akt członkostwa. Publikacja ta była

skierowana głównie do administracji i samorządów realizujących współpracę transgraniczną z Rosją.

Ponadto przygotowano, wraz z Waławem Hojszykiem i Edmundem Wojnowskim, a następnie wydano publikację źródłową pt. *Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej. Wybór dokumentów 1994–2004*, w serii *Rozprawy i Materiały OBN*, Nr 219, ss. 153. wybór zawiera 15 podstawowych aktów, o różnej proveniencji, najpełniej oddających sytuację tego regionu jako podmiotu Federacji Rosyjskiej oraz kierunki polityki rosyjskiej realizowane poprzez ten region. W roku 2005 zaplanowano wydanie podobnej publikacji ukazującej tzw. problem kaliningradzki w oświetleniu podstawowych dokumentów Unii Europejskiej.

Kadry i administracja

Kierownik: Stanisława Kwiatkowska

1. Sprawy kadrowe:

W 2004 r. ruch kadrowy był następujący:

Rozwiązano umowę o pracę z 5 pracownikami;

– p. Janina Usik — st. bibliotekarz — zwolniona po wyczerpaniu ustawowego okresu pobierania zasiłku chorobowego;

– p. Wojciech Opolski — dozorca — w związku z przejściem na emeryturę;

– p. Anna Jeger — specjalista komputerowy — rozwiązano umowę o pracę w związku z likwidacją etatu;

– p. Edward Przemieniecki — konserwator, również likwidacja etatu;

– p. Ryszard Sobotko — dozorca — zwolniony na zasadzie porozumienia stron.

Przyjęto do pracy w OBN 1 osobę:

– p. Świderskiego Grzegorza na stanowisko asystenta.

2. Sprawy administracyjne i gospodarcze:

– wyremontowano grożący niebezpieczeństwem balkon w Domu Polskim od strony ul. Lanca;

– wyremontowano schody prowadzące do budynku od strony ul. Partyzantów oraz częściowo od dziedzińca;

– zainstalowano halogenowe zmierzchowe czujki ruchu nad wejściem do budynku;

od ul. Partyzantów i dziedzińca;

– naprawiono rynny na budynku;

– przeprowadzono płukanie grzejników centralnego ogrzewania w całym budynku;

– zainstalowano na grzejnikach regulatory ciepła;

– przeprowadzono szkolenie wszystkich pracowników z zakresu bhp, ppoż. (z praktycznym pokazem sposobu użycia gaśnic) oraz szkolenie z zakresu zarządzania kryzysowego.

Regularnie co kwartał konserwowany jest sprzęt przeciwpożarowy, tj. gaśnice proszkowe i pianowe oraz izotopowe czujki dymu.